

Educació Primària

Guia del professor

www.pizzicato.sanpablo.es

Autors:	Vicente Gil Arráez Lamberto del Álamo Caballero
Direcció:	Juan Carlos Pinto
Equip editorial:	Octavio Figueredo Juan Antonio López Ascensión Morillo
Revisió:	Dulce María Toledo
Disseny gràfic:	Susana Rosendo
Il·lustració:	Gustavo Pinela
Maquetació:	Ascensión Morillo
Partitures:	Ascensión Morillo
Lloc web:	Departamento Multimedia

© SAN PABLO 2015 (Protasio Gómez, 11-15. 28027 Madrid)
Tel. 917 425 113 - Fax 917 425 723
E-mail: musica@sanpablo.es
www.sanpablo.es

© Vicente Gil Arráez
Lamberto del Álamo Caballero, 2015

Distribució: SAN PABLO. Divisió Comercial
Resina, 1 - 28021 Madrid * Tel. 917 987 375 - Fax: 915 052 050
E-mail: ventas@sanpablo.es
ISBN: 978-84-285-4761-1
Depòsit legal: M. 33584-2015
Imprés en LiberDigital
Printed in Spain. Imprés a Espanya

OBJECTIUS DE L'ETAPA

El procés d'aprenentatge del ser humà no pot romandre alié a les ensenyances artístiques, entre les que s'inclou la música. Entendre, conèixer i investigar el fonament del llenguatge musical permetrà el desenrotllament de l'atenció, la percepció, la intel·ligència, la memòria, la imaginació i la creativitat.

En l'Educació Primària la música es presenta en tres blocs, definits en un objectiu principal i diversos objectius secundaris. Estos objectius, en el seu conjunt, són vàlids per als tres cicles de l'etapa, sempre que s'adeqüen i desenrotllen d'acord amb l'etapa evolutiva de l'alumnat.

PRIMER BLOC: ESCOLTA

Objectius:

1. Utilitzar l'escolta musical per a la indagació en les possibilitats del so de manera que servisquen com marc de referència per a creacions pròpies.
2. Analitzar l'organització d'una obra musical i descriure els elements que la componen.
3. Valorar el patrimoni musical coneixent la importància del seu manteniment i difusió, aprenent el respecte amb què han d'afrontar les audicions i representacions.

SEGON BLOC: INTERPRETACIÓ MUSICAL

Objectius:

1. Entendre la veu com a instrument i recurs expressiu, partint de la cançó i de les seues possibilitats per a crear, inventar o improvisar.
2. Interpretar sol o en grup, per mitjà de la veu o instruments, utilitzant el llenguatge musical, composicions senzilles que continguen procediments musicals de repetició, variació i contrast, assumint la responsabilitat en la interpretació en grup i respectant, tant les aportacions dels altres com a la persona que assumix la direcció.
3. Explorar i utilitzar les possibilitats sonores i expressives de diferents instruments i dispositius electrònics.

TERCER BLOC: DANSA

Objectiu:

1. Adquirir les capacitats expressives i creatives que oferix el coneixement de la dansa, valorant la seua aportació al patrimoni i disfrutant de la seua interpretació com una forma d'interacció social

PRIMER BLOC: ESCOLTA

- Desenrotllar la sensibilitat davant de l'escolta de qualsevol expressió musical.
- Identificar i descriure les qualitats dels sons musicals (altura, duració, intensitat i timbre).
- Discriminar auditivament i reconèixer visualment els instruments de l'orquestra simfònica, de la banda de música i d'altres agrupacions de música popular.
- Conèixer les principals formacions instrumentals tant de la música culta com de la popular.
- Conèixer la formació vocal més important: el cor.
- Apreciar i utilitzar la veu com a instrument i distingir els principals tipus de veu musical.
- Apreciar el silenci com marc necessari per a la música i com a element musical en si mateix.
- Detectar situacions de soroll excessiu i contaminació sonora.
- Escoltar exemples musicals breus de diferents èpoques i estils per a iniciar-se en el reconeixement dels aspectes musicals, treballant-los en el context d'eixes determinats exemples musicals.
- Reconèixer els canvis d'intensitat molt evidents (forte/piano), així com les variacions d'intensitat i tempo.
- Reconèixer esquemes formals bàsics i formes musicals històriques senzilles com el rondó i el minueto.
- Conèixer, entendre i observar les normes de comportament en audicions i representacions musicals.

SEGON BLOC: INTERPRETACIÓ MUSICAL

- Descobrir les possibilitats sonores dels instruments escolars i utilitzar-los com a font d'expressió musical.
- Practicar ritmes amb instruments de l'aula per a acompanyar cançons i audicions.
- Assimilar la tècnica bàsica dels instruments de l'aula i de la flauta dolça.
- Utilitzar els elements del llenguatge musical com a font d'expressió musical, expressant-los amb llibertat a través de produccions musicals.
- Reconèixer el cos com a primer instrument, explorant les seues possibilitats sonores i els recursos vocals per mitjà de la imitació de sons i la improvisació.
- Practicar ritmes amb blanques, negres, corxeres (amb lligadures) i els seus silencis, utilitzant els compassos de 2/4, 3/4 i 4/4.
- Reconèixer i reproduir seqüències rítmiques i melòdiques.
- Entonar correctament les notes *do...do'* i conèixer la seua escriptura en el pentagrama.
- Entonar i acompanyar rítmicament un repertori bàsic de cançons pertanyents al patrimoni musical tradicional i popular infantil.
- Assumir la responsabilitat en la interpretació en grup, respectant les aportacions dels altres i les indicacions del director.
- Utilitzar les noves tecnologies amb fins musicals.

TERCER BLOC: DANSA

- Descobrir i conèixer les possibilitats expressives del cos i el moviment a partir d'exercicis d'estructuració de l'esquema corporal.
- Moure's i ballar d'acord amb determinats passos i coreografies.
- Fomentar les relacions interpersonals, els estats afectius i la capacitat de reaccionar físicament enfront d'estímulsonors.
- Expressar les característiques bàsiques de la música per mitjà del moviment i la dansa: altura, duració, intensitat, oposició de so-silenci...
- Disfrutar del ball i la dansa com a forma d'interacció social.

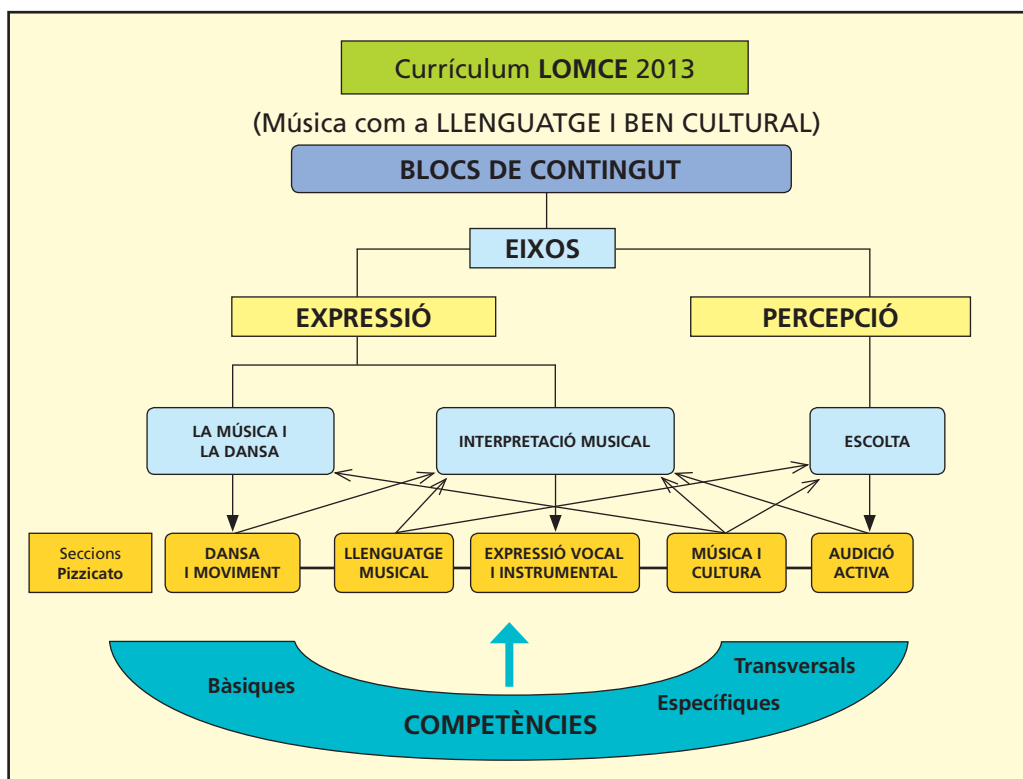
Els continguts que es plantegen en el Projecte Pizzicato es deriven dels tres blocs de contingut proposats en la LOMCE:

- I. Escolta.
- II. Interpretació musical.
- III. La música, el moviment i la dansa.

Estos continguts es presenten interrelacionats en cinc seccions:

- 1) Música i cultura.
- 2) Llenguatge musical.
- 3) Audició activa.
- 4) Dansa i moviment.
- 5) Expressió vocal i instrumental.

Els continguts que apareixen en l'assignatura de música es referixen a habilitats i capacitats complexes referides, ben sovint, a diversos blocs o seccions de contingut. Per esta raó se suggerix interrelació per mitjà de fletxes en el següent quadro.

*Quadro esquemàtic dels continguts LOMCE,
amb expressió de la seua relació respecte al Projecte Pizzicato.*

Els continguts apareixen en el currículum, dividits entorn de dos eixos clarament diferenciables (expressió i percepció) tal com es van articular també en la LOE (2006).

Les competències, igual que en la LOE, travessen tots els currículums (no sols el de música), ja que els seus continguts han de ser desenrotllats en totes i cada una de les assignatures. El nou currículum conserva les competències clau i inclou altres, com les específiques, que nosaltres denominarem "competència curricular", per referir-se específicament als continguts que, amb més propietat, podríem qualificar com "musicals".

QUART CURS	
Continguts	Criteris d'avaluació
- Els instruments i el seu so. - Grans formacions instrumentals: l'orquestra simfònica i la banda de música. - Xicotetes i mitjanes formacions instrumentals: el quartet i big band de jazz, grups de pop i rock. - Formacions vocals: el cor. - Indicacions d'intensitat, tempo i compàs. El compàs de 3/4. - Signes de repetició: caselles de 1a i 2a vegada. - Ritme: blanques, blanques amb punt, negres (silenci de negra), corxeres i lligadures. - El cos com a primer instrument. - Interpretació i expressió musical amb instruments de l'aula. Tècnica bàsica. - La flauta dolça i la seua tècnica bàsica. Les notes: <i>sol, la, si, do', re'</i>. - Melodia: les notes <i>do-re-mi-fa-sol-la-si-do'</i>. - Iniciació al cànon. - El timbre i els instruments a partir de l'audició activa. - Les obres musicals del repertori clàssic, tradicional i popular. - Formes musicals: rondó, minueto. - El cançoner infantil popular. - Música, dansa i expressió corporal. Passos i coreografies.	- Discriminar auditivament el so dels instruments. - Utilitzar els instruments com a font d'expressió musical. - Conèixer les principals formacions instrumentals tant de la música culta com de la popular. - Conèixer la formació vocal més important: el cor. - Practicar ritmes i melodies utilitzant el compàs de 3/4. - Practicar ritmes amb els instruments de l'aula per a acompanyar cançons i audicions. - Reconèixer el cos com a primer instrument. - Entonar correctament les notes <i>do-re-mi-fa-sol-la-si-do'</i>. - Reconèixer i reproduir seqüències rítmiques i melòdiques. - Entonació de cànons senzills a dos veus. - Assimilar la tècnica bàsica dels instruments de l'aula i de la flauta dolça. - Discriminar instruments pel seu timbre en un context d'audició activa. - Escoltar amb atenció obres musicals de diferents èpoques i estils. - Reconèixer estructures formals bàsiques. - Entonar i acompanyar rítmicament cançons del repertori infantil. - Moure's i ballar d'acord amb determinats passos i coreografies.
Estàndards d'aprenentatge (d'acord amb les capacitats musicals i la seua relació respecte a les competències clau)	
• Coneix les principals formacions instrumentals i vocals. • Utilitza els instruments com a font d'expressió musical. • Distingeix els elements presentats del llenguatge musical. • Practica ritmes i entona melodies adequades al seu nivell. • Escolta amb atenció i participa en activitats d'audició activa. • Es mou i Balla atenint-se a passos i coreografies establits. • Valora l'activitat musical.	

En l'apartat 3.2.2. Del Projecte Curricular dedicat als continguts s'inclou una seqüenciació de continguts per curs que conté referències explícites als estàndards d'aprenentatge avaluables, que són els referents tant per a l'avaluació dels objectius i continguts com per a l'avaluació del nivell d'adquisició de les competències.

En l'assignatura de música, igual que en totes les altres, estos estàndards servixen per a valorar no sols el nivell d'assimilació de coneixements, sinó també el nivell competencial dels alumnes. En el nostre projecte estos estàndards es concretaran en les indicacions pràctiques d'avaluació, organitzades d'acord amb els criteris que considerem pertinents en cada cas, i que van des de l'observació del procés d'ensenyança-aprenentatge a les proves de qualsevol índole, siguen pràctiques, orals o escrites.

Convé recordar que l'avaluació concernix tant al rendiment dels alumnes com al procés d'ensenyança-aprenentatge. En este sentit s'avalua també la idoneïtat dels continguts, la metodologia, els materials utilitzats, etc. Quant als criteris utilitzats, partixen de consideracions generals com les que s'arrepleguen en este projecte, relatives a cada situació concreta.

L'avaluació és una tasca complexa, sobretot en una àrea en què, com succeïx amb la música, s'adquirixen coneixements i es desenrotllen habilitats molt diverses. En un intent de facilitar esta tasca, intentarem donar resposta a estos senzills interrogants:

Què avaluem?

Avaluarem les capacitats que l'alumne ha aconseguit integrar i assimilar, entenent per "capacitat" l'aptitud o talent per a realitzar correctament una determinada acció. Amb esta intenció proposem la taula en què les capacitats apareixen numerades de l'1 al 29. Totes elles es referixen exclusivament a habilitats musicals. Cada professor haurà de tindre en compte també aquelles que fan referència a l'actitud de l'alumne. Esta taula conté els ítems que hem considerat pertinents sense pretendre que l'enumeració siga exhaustiva, per la qual cosa cada professor pot completar-la al seu gust.

Com avaluar?

Sense entrar en les peculiaritats que l'avaluació pot revestir en cada cas, depenent tant del professor com de la situació concreta, l'avaluació pot, i deu, abordar-se des de molt distintes perspectives.

Quant al subjecte sobre el qual recau l'avaluació, podrà ser individual o grupal (xicotet grup o gran grup).

Quant a la modalitat concreta, hi ha avaluacions escrites que (tipus test, de preguntes curtes, de preguntes llargues, treball escrit...) o no escrites (orals o que depenen d'una actuació concreta, etc.).

Quan avaluar?

Des de fa ja molts anys, s'insistix en la necessitat avaluar el procés d'ensenyança-aprenentatge a mesura que es va desenrotllant en el temps i de manera progressiva. L'avaluació contínua ens proporciona un millor coneixement de l'alumne i la possibilitat d'ajustar les mesures educatives d'acord amb el dit procés. Quant a la temporalització, distingirem:

Avaluació inicial. Al principi del procés. Servix per a conèixer els alumnes i saber quin és el punt de partida.

Avaluació contínua. Al llarg del curs, d'acord amb el desenrotllament de la programació. Exercicis de repàs, activitats, propostes de treball i altres propostes participatives.

Avaluació final. Si es considera convenient. És un complement. A partir de tots els exercicis de repàs i activitats fets al llarg del curs.

El projecte Pizzicato té en compte la interpretació que de la normativa europea respecte a les competències clau fa la LOMCE, així com les competències específiques que, en el cas de la música, associarem a l'adquisició del nivell de competència curricular adequat a l'etapa.

El concepte de competències bàsiques sorgix en els acords de la Unió Europea que van tindre el seu inici en el Consell Europeu de Lisboa al març de l'any 2000.

El Parlament Europeu, en el seu consell del 18 de desembre del 2006, va fer una recomanació respecte a l'aprenentatge (2006/962/EC) que fa relació a les capacitats utilitzades per a aplicar de forma integrada els continguts propis de cada matèria en cada etapa educativa, a fi d'aconseguir la realització adequada d'activitats i la resolució eficaç de problemes complexos.

La LOMCE (2014) arreplega esta normativa, reanomenant-les com "competències clau": S'adopta la denominació de les competències clau definides per la Unió Europea. Es considera que «les competències clau són aquelles que totes les persones precisen per a la seua realització i desenrotllament personal, així com per a la ciutadania activa, la inclusió social i l'ocupació». S'identifiquen set competències clau essencials per al benestar de les societats europees, el creixement econòmic i la innovació, i es descriuen els coneixements, les capacitats i les actituds essencials vinculades a cada una d'elles». Les set competències clau són les següents:

1. Competència lingüística.
2. Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia.
3. Competència digital.
4. Aprendre a aprendre.
5. Competències socials i cíviques.
6. Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.
7. Consciència i expressions culturals.

COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES

Les **competències específiques** estan relacionades amb els continguts propis plantejats en el currículum de cada àrea. Este tipus de competència rep el nom de **competència curricular** en el nostre projecte. El desplegament dels continguts propis de cada curs té com a finalitat el desenrotllament d'una sèrie de capacitats que hem de fixar el més objectivament possible. La definició clara d'estes capacitats, ens permetrà valorar el **nivell de competència curricular** en l'àrea de música.

La **competència curricular** es referix a la capacitat que té l'alumne de "saber fer", en relació als continguts que es consideren essencials en música. L'adquisició d'un nivell adequat de competència curricular està lligat als continguts que apareixen en el currículum, presentats en unitats didàctiques.

En la nostra proposta les **competències clau** apareixen relacionades amb el nivell de **competència curricular** en una taula de doble entrada que arreplega les **capacitats** que es desenrotllen en cada unitat i la seua relació amb cada una de les competències clau. D'esta manera podem classificar i organitzar els continguts de cada unitat, formulats des de la seua expressió més operativa. Este tipus d'organització possibilita programar els continguts objectivament i, si fóra necessari, fer un seguiment detallat de l'alumne tant a nivell general (per cursos) com individualment.

La programació de cada una de les unitats didàctiques inclou esta taula de doble entrada, en la que s'assenyalen amb creus les principals capacitats treballades en la unitat, podent el professor afegir altres, si ho considera convenient.

TAULA DE CAPACITATS MUSICALS RELACIONADES AMB LES COMPETÈNCIES CLAU

Unitat3 (4 de Primària)

(Les capacitats relatives a Primària estan assenyalades amb asterisc)

COMPETÈNCIA AMB QUÈ ES RELACIONA	1	2	3	4	5	6	7
CAPACITATS	COMPETÈNCIES CLAU						
01. Distingix auditivament tipus de música i els anomena *	X				X		X
02. Distingix auditivament els principals períodes							
03. Distingix auditivament els instruments *							
04. Distingix auditivament els tipus bàsics de veu i expressa oralment	X	X					X
05. Reconeix auditivament les qualitats del so *							X
06. Distingix auditivament relacions (=, ≈ i ≠) *				X			X
07. Distingix en partitura relacions (=, ≈ i ≠) *				X			X
08. Distingix visualment instruments de l'orquestra simfònica *							
09. Reconeix visualment altura, duració i intensitat							
10. Coneix vocabulari bàsic de música i cultura *	X						X
11. Coneix vocabulari avançat de música i cultura							
12. Reconeix visualment elements de la cultura musical *					X		X
13. Interpreta ritmes adequats a la seua edat *		X					X
14. Interpreta ritmes amb partitures convencionals *							X
15. Inventa ritmes adequats a la seua edat *							
16. Reconeix les notes en clau de SOL *				X			X
17. Reconeix les notes en clau de FA							
18. Entona escales bàsiques amb i sense acompanyament *							X
19. Entona motius melòdics i melodies associats a cançons infantils *					X		X
20. Llig sense entonar: blanques, negres, corxeres... *							X
21. Reconeix formes alternatives de representació musical *				X			X
22. Reconeix els elements bàsics del llenguatge musical i els anomena *	X						X
23. Reconeix en partitura l'esquema formal							X
24. Utilitza la digitació bàsica de la flauta dolça *					X		X
25. Repetix en eco motius rítmic/melòdics *					X		X
26. Identifica motius rítmic/melòdics *					X		X
27. Interpreta partitures adequades a la seua edat amb instruments escolars *							
28. Es mou de forma adequada responent a distints estímuls sonors *							
29. Memoritza coreografies i participa en balls i danses *							
ALTRES CAPACITATS							
30. Aprecia la música i les activitats d'escolta activa *					X		X
31. Interpreta cançons del repertori panhispànic *	X						X
32. Disfruta amb la interpretació de peces vocals junt amb els seus companys					X		X

COMPETÈNCIES CLAU segons la Recomanació 2006/962/EC, del Parlament Europeu i del Consell, de 18 de desembre del 2006: 1) Competència lingüística. 2) Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia. 3) Competència digital. 4) Aprendre a aprendre. 5) Competències socials i cíviques. 6) Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor. 7) Consciència i expressions culturals.

1 Un invent colossal: L'orquestra simfònica

- Has escoltat alguna vegada una orquestra en directe?
- Saps quins són els instruments habituals d'una orquestra simfònica?
- Penses que és fàcil ser director d'orquestra? En què creus que consisteix el seu treball?
- Sabies que les tablets estan substituint a les tradicionals partitures de paper?

INTERROGANTS DE PARTIDA

Has escoltat alguna vegada una orquestra en directe? Saps quins són els instruments habituals d'una orquestra simfònica? Penses que és fàcil ser director d'orquestra? En què creus que consisteix el seu treball? Sabies que les tablets estan substituint a les tradicionals partitures de paper?

CONTINGUTS

Grans formacions instrumentals: l'orquestra simfònica.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Conèixer les principals formacions instrumentals tant de la música culta com de la popular.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Coneix les principals formacions instrumentals i vocals.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Comentar els interrogants de partida a fi d'indagar els coneixements o opinions dels alumnes.
- Comptar els músics que apareixen en la il·lustració i preguntar quants sol tindre una orquestra simfònica.
- Reconèixer els instruments que apareixen en la il·lustració.
- Preguntar com s'anomena la vareta que porta el director en la mà quan dirigeix a l'orquestra.
- Demanar als alumnes que classifiquen els instruments que apareixen en la fotografia d'acord amb les famílies instrumentals.

MANDAT

Escolta les mostres sonores i tracta de reconèixer els instruments entre els següents: clarinet - timbals - fagot - violoncel - arpa - xilòfon - trombó - flauta.

CONTINGUTS

El so dels instruments: instruments de l'orquestra simfònica.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Discriminar auditivament el so dels instruments de l'orquestra simfònica.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Discrimina sons dels instruments de l'orquestra.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Preguntar als alumnes quins són els instruments que tenen un so més fort (els pertanyents a la família de la percussió i del metall). Fer-los adonar-se que eixa és la raó per la qual se'ls situa més allunyats del director.

Reconeix el que sona (Solucionari): 1 Flauta travessera, 2 Violoncel, 3 Clarinet, 4 Arpa, 5 Xilòfon, 6 Fagot, 7 Timbals, 8 Trombó.

L'orquestra simfònica

L'orquestra simfònica és la major agrupació musical que existeix. Està formada per instruments de les tres famílies, corda, vent i percussió, sent la de corda la més nombrosa.

L'orquestra es completa a vegades amb un gran orgue d'església i un cor mixt. Els instruments electrònics no formen part de l'orquestra.

El repertori d'una orquestra simfònica està format en bona part per concerts, simfonies, òperes i moltes altres obres de compositors des del segle XVIII als nostres dies. Bach, Mozart, Beethoven o Verdi són alguns dels més interpretats.

Disposició habitual dels instruments de l'orquestra

En els seus orígens, l'orquestra estava formada sobretot per instruments de corda. A poc a poc se va anar enriquint amb les famílies del vent i la percussió.

El director

Totes les orquestres compten amb un director per als assajos i els concerts amb públic. Entre les funcions del director podem citar:

- Marcar les entrades i elides.
- Marcar el compàs i la velocitat.
- Donar la seua pròpia visió de l'obra perfilant els matisos necessaris.

Generalment, el director es col·loca en una xicoteta tarima enfront de l'orquestra i utilitza una vareta anomenada batuta. Són importants tots els seus gestos i expressions.

La majoria dels directors són hòmens, però cada vegada és major la presència de dones al capdavant de les orquestres.

Reconeix el que sona

Escolta les mostres sonores i tracta de reconèixer els instruments entre els següents: clarinet - timbals - fagot - violoncel - arpa - xilòfon - trombó - flauta

MANDAT

Practica els següents ritmes amb "TA" marcant el pols o el compàs, segons t'indique el professor. Recorda el significat de les expressions de tempo.

CONTINGUTS

Llenguatge musical convencional.

Ritme i pols: blanques, negres, corxeres i silenci de negra.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Practicar ritmes utilitzant les figures i silencis apresos.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Practicar ritmes senzills.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Marcar el pols colpejant suaument el genoll o el pupitre. Llegir cada exercici, recolzant-ho amb síl·labes rítmiques. a) ta – ta – un – ta – taa...
- Aprendre a marcar el compàs de 2/4 com ho fan els directors de l'orquestra simfònica: baix (1) – dalt (2). Practicar este senzill exercici "de direcció" mentre s'escolta un fragment musical que estiga en 2/4.
- Practicar després els exercicis en 2/4 marcant el compàs.

Llenguatge musical

Pols, figures i silenci. Les expressions de tempo

Blanca Negra Corxeres Silenci de negra Pols

● Practica els següents exercicis amb "TA" marcant el pols.

a) b) c)

● Practica els següents ritmes amb "TA" marcant el compàs segons t'indique el professor. Recorda el significat de les expressions de tempo.

a) Moderato b) Allegro c) Andante

MANDAT

- 1) Anomena en veu alta les notes d'aquesta sèrie.
- 2) Imita al teu professor entonant els següents motius melòdics.
- 3) Escolta els compassos cantats pel professor i canta els marcats en verd.

CONTINGUTS

Esriptura musical: clau, pentagrama i notes (do, re, mi, sol i la).

CRITERIS D'AVUACIÓ

Reconèixer i reproduir seqüències melòdiques.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Practica i entona melodies senzilles.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Distingir clarament entre el reconeixement de les notes i l'entonació de les mateixes.
- Els exercicis 2 i 3 són imitacions melòdiques en eco. Per a fer-les més atractives, es pot afegir un text, animant als alumnes a què ho inventen ells mateixos. Per exemple:

Moderato

Professor Alumnes

Can - ta tu com yo

Llenguatge musical

Les notes

do re mi sol la

● Anomena en veu alta les notes d'aquesta sèrie.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

● Imita al teu professor entonant els següents motius melòdics.

a) b) c) d) e) f)

● Escolta els compassos cantats pel professor i canta els marcats en verd.

Moderato Professor Alumnes

Allegretto (1)

(1) Allegretto = animat però menys ràpid que allegro.

Audició: Rondó de l'Obertura en Re de Georg Philipp Telemann

El compositor

Telemann és un important compositor alemany del segle XVIII. Està considerat com el músic més prolífic de tota la història de la música, és a dir, el que ha compost un nombre més gran d'obres. El seu catàleg està format per una llarga llista de concerts i altres composicions per a diverses combinacions d'instruments, música religiosa i algunes òperes.

L'orquestra de l'època

En l'època en què va viure Telemann, les orquestres no tenien encara una formació estable i la seua plantilla podia variar considerablement depenent de la disponibilitat d'instrumentistes. Igual que ara, la base de l'orquestra era la família del violí, a la que se sumaven alguns instruments de fusta, principalment la flauta dolça i l'oboe i, en alguns casos, algun altre instrument de metall. Algunes obres incloïen també timbals. Tampoc existia el director com a tal, sinó que el propi compositor dirigia mentre tocava el violí o el clavecín.

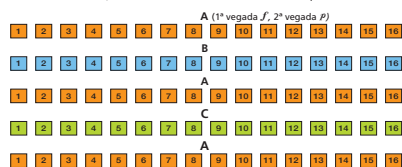
L'obra

El rondó és una peça musical basada en l'estructura ABACAD, sent A el tema principal, i B, C i D altres temes que es van alternant amb A. El rondó forma part generalment d'obres de mitjana o llarga duració com la suite o el concert.

La partitura d'aquest senzill rondó està escrita per a tres oboès, violins primers, violins segons, viola i contrabaix.

Guia per a l'audició

- Escolta el fragment musical seguint l'esquema. Cada rectangle representa un compàs de 2/4. Les tres frases A, B i C tenen una mateixa duració de setze compassos.

MANDAT

Pista 2

Escolta el fragment musical seguint l'esquema. Cada rectangle representa un compàs de 2/4. Les tres frases A, B i C tenen una mateixa duració de setze compassos.

CONTINGUTS

Les obres musicals del repertori clàssic.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Escoltar amb atenció obres musicals de diferents èpoques i estils.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Distingir elements bàsics del llenguatge musical. La forma musical a partir de l'escolta guiada amb un musicograma.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Estructura de l'audició: A – A – B – A – C – A
- En els temps de Telemann (en el Barroc) els directors no utilitzaven encara la batuta. Per a dirigir, solien fer-ho colpejant un llarg bastó en el sòl. Per a contextualitzar esta obra i facilitar que els alumnes seguisquen el musicograma, se suggerirà que colpegen suaument amb el puny tancat el pupitre marcant amb un colp cada compàs, mentre ho van comptant. Per a diferenciar la forma, pot dividir-se la classe en tres grups: El A, el B i el C, que intervindran quan els toque.

MANDAT

Pista 3 Pista 4

- Escolta i aprén la cançó: *La orquesta* (Willy Geisler).
- Escolta de nou la cançó i acompanya-la amb l'instrument que t'indique el professor entre els següents (pandereta, pandero, xilòfon i metalófono).

CONTINGUTS

Cançó popular infantil.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Aprendre i memoritzar cançons del repertori popular infantil.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Valora i participa en l'activitat musical.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Llegir el text de la cançó i inventar gestos per a cada un dels instruments. Després, escoltar-la, acompanyant-la gestualment.
- Tornar-la a escoltar marcant el pols amb colps.
- Aprendre-la sencera i interpretar-la utilitzant la base musical.
- Acompanyar-la amb els instruments proposats mentre un grup d'alumnes la canta.
- Esta cançó ofereix interesantíssimes possibilitats polifòniques, ja que pot cantar-se en cànon, simultaniejant cada estrofa amb la següent.

Partitura en pàgina 48.

Cançó: La orquesta (Willy Geisler)

- Escolta i aprén la cançó: *La orquesta* (Willy Geisler).

- Bellas melodias entonan los violines; primeros, segundos, prepárense para tocar.
- El clarinete, dulcemente, toca dua dua du; el clarinete dulcemente, toca dua dua du.
- La trompeta resuena, papapá pararapa papapá pararapa.
- La trompeta resuena, papapá pararapa papapá.
- Retumban con fuerza los graves timbales, mi, la, la, la, mi, mi, mi, mi, mi, la.

- Escolta de nou la cançó i acompanya-la amb l'instrument que t'indique el professor entre els següents.

Ostinato per a l'acompanyament

Veu

MANDAT

- 1) Recorda aquestes posicions de la flauta dolça (*sol*, *la* i *si*) i practica els següents exercicis. Repeteix cada un d'ells diverses vegades, procurant obtenir el millor so i afinació.
- 2) Practica ara la següent peça en què només intervenen les notes *sol*, *la* i *si*. Després toca-la mentres sona en el CD. Presta molta atenció als compassos d'espera.

CONTINGUTS

La flauta dolça i la seua tècnica bàsica.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Assimilar la tècnica bàsica de la flauta dolça.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Utilitza els instruments com a font d'expressió musical.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Dictar senzilles frases de dos compassos (acabant sempre en un silenci de negra) que els xiquets respondran en eco. Per exemple:

- Aprendre la cançó de memòria, per al que el professor ajudarà amb gestos sonors, tal com se suggeria en 3er curs.

MANDAT

Veure SOLUCIONARI.

CONTINGUTS

Activitats de la unitat.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Recordar els continguts de la unitat.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Resumix oralment i per escrit alguns dels continguts apresos en la unitat i participa en les activitats proposades.

SOLUCIONARI

1. A quina família o subfamília correspon cadascun d'aquests apartats de l'esquema de l'orquestra? R.: 1) Violins primers; 2) Violins segons; 3) Violes; 4) Violoncel·ls; 5) Contrabaixos; 6) Fusta; 7) Metalls; 8) Percussió i 9) Altres.
2. Inventa i escriu un ritme sobre aquesta sèrie de polsos. R.: Lliure.
3. Quantes vegades apareix cadascuna de les notes en aquesta partitura? R.: *Do* (2 vegades); *Re* (3 vegades); *Mi* (2 vegades); *Sol* (3 vegades); *La* (2 vegades).
4. Quina d'aquestes és la definició correcta del rondó? Copia-la al teu quadern. R.: La a).
5. Selecciona el segle i els països correctes en què va viure el compositor Georg Philipp Telemann i anota'ls al teu quadern. R.: Segle XVIII, Alemanya.

Flauta dolça

SOL **LA** **SI**

Recorda aquestes posicions de la flauta dolça i practica els següents exercicis. Repeteix cada un d'ells diverses vegades, procurant obtenir el millor so i afinació.

1. 2. 3. 4.

Practica ara la següent peça en què només intervenen les notes *sol*, *la*, *si*. Després toca-la mentres sona en el CD. Presta molta atenció als compassos d'espera.

Obertura per a orquestra Vicente Gil

Totes les posicions de flauta utilitzades en este curs (*sol*, *la*, *si*, *do*, *re*) s'obtenen amb els dits de la mà esquerra. Pots utilitzar la dreta per a ajudar-te a subjectar l'instrument, sense tapar cap dels forats inferiors.

ACTIVITATS

1. A quina família o subfamília correspon cadascun d'aquests apartats de l'esquema de l'orquestra? Escriu-ho al teu quadern.

Contrabaixos, fusta, metalls, percussió, altres, violes, violins primers, violins segons, violoncel·ls.

2. Inventa i escriu un ritme sobre aquesta sèrie de polsos fent ús d'.

3. Quantes vegades apareix cadascuna de les notes en aquesta partitura?

4. Quina d'aquestes és la definició correcta del rondó? Copia-la al teu quadern.

a) És una composició musical basada en l'estructura ABACAD.
b) És una composició musical per a instruments de corda que respon a l'estructura AABBCDD.
c) És una composició musical per a piano, en compàs de 3/4, l'estructura de la qual és ABABAB.

5. Selecciona el segle i els països correctes en què va viure el compositor Georg Philipp Telemann i anota'ls al teu quadern.

Segle XVII	Segle XVIII	Segle XIX	Itàlia	Alemanya	Àustria	Anglaterra	França

Trobaris més activitats en: www.piscicafes.com/public/es

MANDAT

Llegir i comentar la informació que apareix.

CONTINGUTS

Aprentatge informal i recreatiu de continguts de música i cultura.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Participar en l'activitat llegint i/o comentant els continguts de la pàgina.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Valora l'activitat i participa en ella.

INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA

- 1) Sumant tots els integrants de les distintes famílies instrumentals de la Filharmònica de Berlín, la plantilla de la dita orquestra suma 131 músics, la qual cosa és un nombre molt elevat. Les orquestres simfòniques solen tindre entre 80 i 100 components.
- 2) Al campanòleg també se li coneix com "campanes tubulars". Està compost per trenta-tres tubs metàl·lics buits suspesos. Estos tubs són de coure o llautó i es percutixen amb un o dos maces. Quan es vol detindre el so, s'utilitza un pedal. Cada tub té una longitud distinta i una afinació determinada, la qual cosa possibilita que es puguin fer melodies.
- 3) Podrem experimentar amb el diapasó. Perquè sone hem de colpejar-ho lleugerament per la part de les dos varetes. Per a amplificar el seu so i que ho escolten tots els alumnes col·locarem la boleta sobre la pissarra, la porta o el vidre d'una finestra. Perquè ho escolte un sol alumne, recolzarem la boleta sobre el parietal del dit alumne. Per a comprovar que el diapasó sona quan vibra, es poden fregar les varetes amb l'ungla.
- 4) Esta dada és molt interessant, tenint en compte que Mozart va morir als 36 anys, no serà difícil deduir que el compositor austríac no sols va ser un geni, sinó un treballador incansable.
- 5) Com s'ha dit, durant el Barroc els directors d'orquestra marcaven el pols colpejant un llarg bastó en el sòl. Lully va ser un compositor francès d'origen italià (Jean-Baptiste Lully). A París va estar al servici del rei Lluís XIV, qui va posar una orquestra de violins a la seua disposició. Va tindre una enorme fama com a violinista, compositor i director i el rei li va encarregar compondre la música d'uns quants ballets per a la cort. Quant al seu desgraciat accident, la seua mort es podria haver evitat si, com en l'actualitat, s'haguera disposat d'antibiòtics, ja que se li va infectar la ferida i se li va acabar gangrenant la cama.
- 6) El Concert d'Any Nou de la Filharmònica vienesa té lloc cada any en una bella sala daurada del Musikverein de Viena. S'estima que ho veuen en directe quasi 1.000 milions de persones en tot el món. Quan s'interpreta la cèlebre Polca Radetzky, el públic aplaudeix al compàs i el director es torna per a dirigir durant uns instants. Per a emular este moment, pot posar-se esta peça i demanar als xiquets que marquen el compàs amb colps.

OBJECTIUS DE LA UNITAT

- Conèixer les principals formacions instrumentals tant de la música culta com de la popular.
- Discriminar auditivament els instruments de l'orquestra simfònica.
- Practicar ritmes sobre un pols Donat i en compàs de 2/4 utilitzant les figures i silencis apresos.
- Reconèixer i reproduir seqüències melòdiques amb *do-re-mi-sol-la*.
- Escoltar amb atenció obres musicals de diferents èpoques i estils.
- Aprendre i memoritzar cançons del repertori popular infantil.
- Assimilar la tècnica bàsica de la flauta dolça i repassar les notes *sol*, *la* i *si*.

CAPACITATS MUSICALS RELACIONADES AMB LES COMPETÈNCIES CLAU

COMPETÈNCIA AMB QUÈ ES RELACIONA	1	2	3	4	5	6	7
CAPACITATS	COMPETÈNCIES CLAU						
01. Distingix auditivament tipus de música *				X			X
02. Distingix auditivament els principals períodes				X			X
03. Distingix auditivament i anomena els instruments *	X			X			X
04. Distingix auditivament els tipus bàsics de veu							
05. Reconeix auditivament les qualitats del so *							
06. Distingix auditivament relacions (=, ≈ i ≠) *				X			X
07. Distingix en partitura relacions (=, ≈ i ≠) *				X			X
08. Distingix visualment i anomena instruments de l'orquestra simfònica *				X			X
09. Reconeix visualment altura, duració i intensitat							X
10. Coneix vocabulari bàsic de música i cultura *	X				X		X
11. Coneix vocabulari avançat de música i cultura							
12. Reconeix visualment i anomena elements de la cultura musical *	X				X		X
13. Interpreta ritmes adequats a la seua edat *							X
14. Interpreta ritmes amb partitures no convencionals *							
15. Inventa ritmes adequats a la seua edat *							
16. Reconeix les notes en clau de SOL *							X
17. Reconeix les notes en clau de FA							
18. Entona escales bàsiques amb acompanyament *							X
19. Entona motius melòdics i melodies associats a cançons infantils *							X
20. Llig sense entonar: blanques, negres, corxeres... *							X
21. Reconeix formes alternatives de representació musical *				X			X
22. Reconeix els elements bàsics del llenguatge musical i els anomena *	X						X
23. Reconeix en partitura l'esquema formal							
24. Utilitza la digitació bàsica de la flauta dolça *							X
25. Repetix en eco motius rítmic/melòdics *				X			X
26. Identifica motius rítmic/melòdics *							X
27. Interpreta partitures adequades a la seua edat amb instruments escolars *							X
28. Es mou de forma adequada responent a distints estímuls sonors *							
29. Memoritza coreografies i participa en balls i danses *							
ALTRES CAPACITATS							
30. Participa respectuosament en l'audició d'obres del repertori clàssic *					X		X
31. Reconeix les parts d'una peça utilitzant un musicograma *				X			X
32. Acompanya cançons amb instruments escolars mentres canta *							X

(Les capacitats relatives a Primària estan assenyalades amb asterisc)

COMPETÈNCIES CLAU segons la Recomanació 2006/962/EC, del Parlament Europeu i del Consell, de 18 de desembre del 2006: 1) Competència lingüística. 2) Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia. 3) Competència digital. 4) Aprendre a aprendre. 5) Competències socials i cíviques. 6) Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor. 7) Consciència i expressions culturals.

2

Tots per a un i un per a tots:
La música de cambra

- Has sentit alguna vegada l'expressió "música de cambra"?
- Saps de quins instruments està format un quartet de corda?
- Saps que hi ha milers d'obres per a piano i violí i també per a piano i altres instruments com la viola, el violoncel o el clarinet?
- Creus que qualsevol combinació d'instruments pot donar un bon resultat?

INTERROGANTS DE PARTIDA

Has sentit alguna vegada l'expressió "música de cambra"? Saps de quins instruments està format un quartet de corda? Saps que hi ha milers d'obres per a piano i violí i també per a piano i altres instruments com la viola, el violoncel o el clarinet? Creus que qualsevol combinació d'instruments pot donar un bon resultat?

CONTINGUTS

Xicotetes i mitjanes formacions instrumentals.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Valorar els coneixements previs de l'alumnat a partir dels interrogants de partida.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Coneix les principals formacions instrumentals.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Comentar els interrogants de partida a fi d'indagar els coneixements o opinions dels alumnes.
- Explicar als alumnes que la paraula "cambra" ve de l'italià "camera", que significa "habitació".
- Demanar als alumnes que busquen la paraula "cambra" en el diccionari. Es veurà que la primera accepció és: "Sala o peça principal d'una casa".
- Respondre als interrogants plantejats: 2) Un quartet de corda està format per dos violins, una viola i un violoncel.

MANDAT

Pista 6

Escolta les mostres sonores i tracta de reconèixer els grups de cambra que apareixen en aquesta pàgina.

CONTINGUTS

Formacions instrumentals de la música de cambra: quartet de corda, duet amb piano, quintet de vent i altres.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Conèixer les principals formacions instrumentals de la música culta i reconèixer-les pel seu so.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Coneix i discrimina auditivament les principals formacions instrumentals de la música culta.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Recordar que la paraula "cambra" fa referència a una habitació de mitjanes dimensions en què han de cabre els músics i també els espectadors. Per tant els grups de cambra forçosament seran xicotets, sent el més normal que el seu nombre oscil·le entre dos i nou.

Reconeix el que sona (Solucionari): 1 Quintet de vent; 2 Quartet de corda; 3 Duet de violí i piano.

La música de cambra

A què s'anomena música de cambra?

S'agrupen davall d'aquest nom les obres de música clàssica escrites per a xicotetes formacions instrumentals, generalment entre dos i nou intèrprets. Excepte algunes excepcions, els músics toquen sempre llegint les partitures.

Les agrupacions de música de cambra es caracteritzen per:

- No existeix la figura del director i, per tant, els músics es col·loquen de manera que es puguin veure bé els uns als altres.
- No hi ha veus principals ni secundàries, sinó que totes són igualment importants.

Les formacions de música de cambra més comunes són:

El quartet de corda
És la formació de cambra més utilitzada pels compositors al llarg de la història. Està format per dos violins, viola i violoncel.

Duet amb piano

A més d'un extens repertori com a solista, hi ha nombroses obres per a piano i un instrument melòdic, com el violí, el clarinet o la viola.

Quintet de vent

A l'estar format per flauta, clarinet, oboè, trompa i fagot, el quintet de vent clàssic ofereix una àmplia i exquisida varietat de timbres.

Altres formacions

A més de les agrupacions de cambra històriques, trobem en l'actualitat moltes altres en què es combinen instruments de les mateixes o distintes famílies.

Reconeix el que sona

Escolta les mostres sonores i tracta de reconèixer els grups de cambra que apareixen en aquesta pàgina.

MANDAT

- 1) Compta en veu alta i palmeja.
- 2) Llig amb "TA" marcant el pols.
- 3) Interpreta el següent duet amb colps o l'instrument de percussió que t'indique el professor. Presta molta atenció a les indicacions d'intensitat.

CONTINGUTS

Llenguatge musical: compàs de tres per quatre i blanca amb punt.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Reconeix i practica seqüències i exercicis rítmics en tres per quatre, incloent la blanca amb punt.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Reconeix i practica ritmes senzills escrits en llenguatge musical convencional.

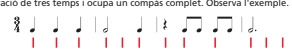
ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Per a interioritzar la part forta del compàs de tres per quatre (el primer temps) serà interessant algun exercici previ d'audició d'una senzilla peça en tres per quatre, que serà acompanyada pels alumnes amb tres colps: el primer (part fort) colpejant els genolls i els altres dos amb colps.
- Abans de fer el segon exercici, fer algun eco (amb cèl·lules de tres polsos) comptant i palmejant. D'esta manera els alumnes se n'aniran familiaritzant amb el nou compàs.

Llenguatge musical

El compàs de 3/4 i la blanca amb punt

El compàs de 3/4 té tres temps i en cada temps entra una negra. La figura blanca amb punt té una duració de tres temps i ocupa un compàs complet. Observa l'exemple.

• Compta en veu alta i palmeja.

• Llig amb "TA" marcant el pols.

Moderato

• Interpreta el següent duet amb colps o l'instrument de percussió que t'indique el professor. Presta molta atenció a les indicacions d'intensitat.

Grup 1

Grup 2

MANDAT

- 1) Anomena en veu alta les notes d'aquesta sèrie (sobre línies).
- 2) Anomena en veu alta les notes d'aquesta altra sèrie (sobre espais).
- 3) Entona aquesta peça amb ajuda del teu professor.

CONTINGUTS

Melodia: les notes *do-re-mi-sol-la*.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Reconèixer auditivament i entonar correctament les notes *do-re-mi-sol-la*.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Entona melodies senzilles.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Per a ajudar en la correcta afinació és convenient acompanyar amb algun instrument harmònic com la guitarra o el piano. Bastarà d'utilitzar els acords de Do major i Re menor segons les notes de la melodia. Practicar prèviament cada frase per separat.

Llenguatge musical

Les notes

• Anomena en veu alta les notes d'aquesta sèrie (notes sobre les línies: *do, mi, sol*).

• Anomena en veu alta les notes d'aquesta altra sèrie (notes sobre els espais: *re, fa, la*).

• Entona aquesta peça amb ajuda del teu professor. Cal tindre en compte el significat de les expressions d'intensitat. Després, acompanya-la amb l'instrument que t'indique el professor.

Valsecito

Acompanyament: 1 2 3

MANDAT

Pista 7

Escolta la gravació i tracta de seguir l'esquema amb ajuda del teu professor. Respecta els signes de repetició, tenint en compte que cada rectangle representa un compàs i els colors serveixen per a diferenciar les distintes frases musicals.

CONTINGUTS

Les obres musicals del repertori clàssic.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Escoltar amb atenció obres musicals de diferents èpoques i estils.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Distingir elements bàsics del llenguatge musical. La forma musical a partir de l'escolta guiada amb un musicograma.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Com a xicotet exercici que conjugue música i matemàtiques, demanarem als xiquets que esbrinen quants compassos té esta peça, comptant les repeticions. La resposta és 108 compassos.
- Marcar i comptar (un-dos-tres...) només la part del Minueto colpejant suauement en el pupitre en el "un".
- Una vegada interioritzat, formar dos grups per a ballar més o menys lliurement només la part del Minueto. El grup A es mourà només quan sonen els compassos en taronja. El grup B, només quan sonen els compassos en verd.
- Només quan s'hagen realitzat estes activitats, el professor podrà abordar el reconeixement de l'estructura incloent el Trio.

MANDAT

Pista 8 Pista 9

- Escolta atentament la gravació i aprén-te en primer lloc la tornada. Després, en successives audicions, aprén-te també les estrofes.
- Escolta de nou la gravació i acompanya la música amb l'instrument que t'indique el professor.

CONTINGUTS

Cançó del repertori tradicional espanyol.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Aprendre i memoritzar cançons del repertori popular.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

S'esforça i canta seguint les indicacions del professor.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- En les primeres audicions, i mentres s'aprén la tornada, acompanyar l'audició amb un balanceig.
- Una vegada apresada, poden fer-se dos files enfrontades. Tots cantaran la tornada i cada fila una estrofa, alternativament. Al cantar cada estrofa, la fila s'avançarà donant quatre passos (esquerra-dreta-esquerra-dreta) cap a la fila de davant. Quan facen el mateix els de davant, retrocediran.
- La cançó és molt senzilla d'acompanyar amb guitarra o piano. Si es canta sense el CD es poden afegir altres estrofes inventades pels alumnes i acompanyaments rítmics senzills amb instruments de l'aula.

Partitura en pàgina 49.

2

Audició: Minueto del Quintet de corda de Luigi Boccherini

El compositor

Luigi Boccherini va ser un compositor, i també violoncel·lista italià, que va residir una bona part de la seua vida a Espanya, on va morir als 62 anys.

Va compondre diverses simfonies, alguns concerts per a violoncel i nombroses obres per a quartet o quintet de corda, algun d'ells amb guitarra.

El quintet de corda

El quintet de corda és una altra de les combinacions característiques de la música clàssica. Consisteix en un quartet al que s'afeg una viola o un violoncel.

El quintet de la gravació està format per:

VIOLÍ 1r - VIOLÍ 2n - VIOLA - VIOLONCEL 1r - VIOLONCEL 2n

El minueto

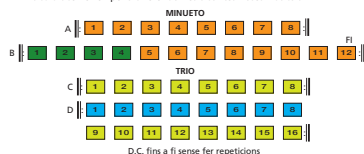
A més d'un ball antic, el minueto és un tipus de peça musical que forma part de moltes obres dels segles XVII i XVIII. L'estructura del minueto és la següent:

MINUETO - TRIO - MINUETO

Guia per a l'audició

- Escolta la gravació i tracta de seguir l'esquema amb ajuda del teu professor. Respecta els signes de repetició, tenint en compte que:

- Cada rectangle representa un compàs.
- Els colors serveixen per a diferenciar les distintes frases musicals.

D.C. fins a fi sense fer repeticions

Cançó: Mañanita (Popular)

- Escolta atentament la gravació i aprén-te en primer lloc la tornada. Després, en successives audicions, aprén-te també les estrofes.

INTRO

Estrillo

Mañana, mañana,
mañana de lluvia, de lluvia;
así estaba la mañana
cuando te empecé a querer.

1. Yo no canto por cantar,
ni por tener buena voz;
canto por echar las penas
que tengo en el corazón.

Mañana, mañana...

2. ¡Ay, madre! del alma,
qué pena tan grande tengo;
he perdido un calcetín
y en ningún sitio lo encuentro.

Mañana, mañana...

3. Un calvo se encontró un peine
y por más que lo miraba,
no consiguió descubrir
qué utilidad se le daba.

Mañana, mañana...

4. Siete leguas he corrido,
niña, por volverte a ver;
dame una poquita de agua
que estoy muriendo de sed.

Mañana, mañana...

5. Cantemos estas coplillas,
de noche y por la mañana;
no ha de faltar la alegría
donde haya buena guitarra.

Mañana, mañana...

- Escolta de nou la gravació i acompanya la música amb l'instrument que t'indique el professor.

1

2

3

MANDAT

Pista 10

- 1) Practica els següents exercicis sobre les notes *sol*, *la*, *si* i *do agut* de la flauta. Fes-ho lentament i repetint diverses vegades cadascun d'ells.
- 2) Practica ara la següent peça i toca-la després mentres sona la gravació.

CONTINGUTS

La flauta dolça i la seua tècnica bàsica. Les notes *sol*, *la*, *si* i *do*'.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Assimilar la tècnica bàsica de la flauta dolça.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Utilitza els instruments com a font d'expressió musical.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Dictar les notes amb gestos sonors.
- Prestar molta atenció al pas entre el *si* i el *do*', en el que es produïx una alterança que sol reflectir-se en el so amb una nota de pas que cal evitar.
- Abans d'interpretar-la sencera, reflexionar sobre la forma de la peça. Per a això, preguntar als alumnes quantes parts té la cançó: INTRO – A – B – INTRO – A – B.

2

Flauta dolça

1. Practica els següents exercicis sobre les notes *sol*, *la*, *si* i *do agut* de la flauta. Fes-ho lentament i repetint diverses vegades cadascun d'ells.

2. Practica ara la següent peça i toca-la després mentres sona la gravació.

Trio Vicente Gil

Per qüestions d'higiene, els instruments de vent han de ser d'ús personal. No és aconsellable prestar la flauta pròpia ni utilitzar la d'altres companys.

MANDAT

Veure SOLUCIONARI.

CONTINGUTS

Activitats de la unitat.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Recordar els continguts de la unitat.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Resumix oralment i per escrit alguns dels continguts apresos en la unitat i participa en les activitats proposades.

SOLUCIONARI

1. Vertader o fals? R.: a) Vertader; b) Fals; c) Vertader.
2. Quins instruments formen cadascuna d'aquestes agrupacions característiques de la música de cambra? R.: Quartet de corda: dos violins, una viola i un violoncel. Quintet de vent: flauta, clarinet, oboé, trompa i fagot.
3. Completa al teu quadern els compassos d'aquesta partitura en 3/4 utilitzant blanques amb punt, blanques, etc. R.: Lliure.
4. Del grup de notes *do*, *re*, *mi*, *fa*, *sol* i *la*, quins s'escriuen en els espais del pentagrama? R.: *re*, *fa*, *la*. Quins s'escriuen sobre les línies? R.: *do*, *mi* i *sol*.
5. En quin altre país va viure el compositor italià Luigi Boccherini? R.: Espanya.
6. Quina d'aquestes estructures és la del minuet? R.: a) Minuet - Trio - Minuet.

2

ACTIVITATS

1. Vertader o fals?

- a) S'agrupen davall el nom de "música de cambra" les obres de música clàssica escrites per a petites formacions instrumentals, generalment d'entre dos i nou intèrprets.
- b) Els intèrprets de música de cambra toquen sempre de memòria i, per tant, no utilitzen partitures.
- c) Al no tindre director, els intèrprets de música de cambra han de col·locar-se de manera que es puguin veure bé els uns als altres.

2. Quins instruments formen cadascuna d'aquestes agrupacions característiques de la música de cambra? Escriu-ho al teu quadern.

QUARTET DE CORDA - QUINTET DE VENT

3. Completa al teu quadern els compassos d'aquesta partitura en 3/4 utilitzant (♩, ♪, ♫). Cal tindre en compte que la suma de figures i silencis de cada compàs ha de ser de tres temps.

4. Del grup de notes *do*, *re*, *mi*, *fa*, *sol* i *la*, quins s'escriuen en els espais del pentagrama? Quins s'escriuen sobre les línies?

5. En quin altre país va viure el compositor italià Luigi Boccherini?

ESPANYA - FRANÇA - ALEMANYA - GRÈCIA

6. Quina d'aquestes estructures és la del minuet?

- a) MINUETO - TRIO - MINUETO
- b) TRIO - MINUETO - MINUETO - TRIO
- c) TRIO - MINUETO - TRIO - MINUETO
- d) TRIO - MINUETO - TRIO

Trobaràs més activitats al: www.pizicofes.com/publica.es

EL MÓN DE LA MÚSICA

Estadístiques
Aci tens una sicoteta llista amb el nombre de quartets de corda escrits per alguns compositors cèlebres:

J. Haydn:	68
W. A. Mozart:	23
L. Beethoven:	16
F. Schubert:	15
L. Boccherini:	90

El metrònom
La invenció del metrònom va tindre lloc en 1816 i s'atribueix a l'holandès D. N. Winkler, encara que va ser patentat en el mateix any per l'holandès Johann Mäzel. Consistia en un pèndol graduable amb què es podia establir amb precisió la velocitat d'una peça musical. Beethoven va ser un dels primers compositors a utilitzar-ho. En els nostres dies els metrònoms de pèndol conviuen amb els nous models electrònics.

Grans artesans
Els violins més cobejats per músics i col·leccionistes són els Amati, Stradivarius i Guarnerius, construïts per altres tantes famílies de lutiers italians en el segle XVII. Alguns d'aquests violins es conserven encara, utilitzant-se en algunes ocasions especials.

Instrument per a esquerrans?
Tenint en compte que les persones naixem amb una mà més hàbil que una altra, resultaria lògic que es construïen instruments per a esquerrans. No obstant això, açò no és així excepte en el cas de la guitarra o algun altre instrument semblant. L'estudi constant i prolongat fa que els instrumentistes aconseguin la mateixa destresa amb les dues mans, tal com exigeixen la majoria dels instruments musicals.

Música per a crancs?
Alguns compositors s'han entretingut a escriure uns tipus de peces conegudes com a cànon retrògrad o "cancritzante", en referència al moviment del cranc. Es tracta d'una mateixa partitura per a dos instruments. Un d'ells la toca normalment i un altre al revés, és a dir, començant pel final. Com és natural, el compositor ha dissenyat la peça perquè el resultat siga agradable a l'oïda i respectant les regles de la composició.

Per a tots els gustos
A més de les formacions de música pròpies del passat, podem trobar en l'actualitat una sorprenent varietat d'agrupacions musicals, com les formades únicament per flautes, clarinets, trombons o contrabaixos. També hi ha grups que imiten als instruments amb el cos, la veu, materials reciclats o, fins i tot... hortalisses!

MANDAT

Llegir i comentar la informació que apareix.

CONTINGUTS

Aprenentatge informal i recreatiu de continguts de música i cultura.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Participar en l'activitat llegint i/o comentant els continguts de la pàgina.

ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE

Valora l'activitat i participa en ella.

INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA

- 1) Joseph Haydn està considerat com el pare del quartet de corda. Sorgix a mitjan segle XVIII i es convertix en la formació més característica de tota la música de cambra. Altres quartets molt apreciats són els de Dvorak, Bartok o Webern i, a Espanya, els del malaguanyat compositor Juan Crisóstomo Arriaga. Tinga's en compte que el nombre de quartets o altres obres dels compositors pot variar segons la font de referència.
- 2) Explicar la diferència que existix entre "inventar" i "patentar". Per a això, el millor serà acudir al diccionari i després tractar d'explicar-ho amb les pròpies paraules. També es pot advertir que, una vegada inventat quelcom, convé patentar-ho com més prompte millor perquè ningú s'apropie de la idea. Per a això hi ha unes oficines de patents i marques que, per mitjà d'un pagament, "registren" l'invent, impeding que altres es beneficien dels possibles guanys que genere el mateix.
- 3) Els espanyols posseïm cinc valuosíssims instruments construïts per Antonio Stradivari. Són els coneguts "Stradivarius Palatins", que es troben al Palau Reial de Madrid. En total són dos violins, una viola i dos violoncel·ls. Tots ells, excepte un dels violoncel·ls, estan bellament decorats. Són propietat del Patrimoni Nacional; és a dir, de tots els espanyols, i encara s'utilitzen en alguns concerts.
- 4) En el cas de les guitarres elèctriques, hi ha algunes marques que ofereixen models especials per a esquerrans. En el cas de les guitarres clàssiques, l'interpret esquerrà ha de decidir si invertix la col·locació de les cordes o aprén a tocar l'instrument tal qual.
- 5) Juan Sebastián Bach (1685-1750) va ser un músic molt enginyós. La seua cèlebre obra *Ofrena musical* conté diversos cànons. Un d'ells és el *Cànon cranc*. S'anomena així a una peça que es pot tocar des del principi fins al final i també començant pel final i acabant pel principi. Es pot buscar el *Cànon cranc* en Internet i projectar-ho. Esta és URL en Youtube: <https://www.youtube.com/watch?v=nlbwxxNrvxw>
- 6) En Internet poden trobar-se els més estrambòtics conjunts instrumentals. D'entre tots, destacarem els molts exemples de quartets de cazús (buscar en Youtube "Kazoo quartet"). Quant a orquestres "vegetals", destaca la "Vegetable Orchestra of Vienna".

OBJECTIUS DE LA UNITAT

- Conèixer les principals agrupacions de cambra històriques.
- Reconèixer seqüències rítmiques en tres per quatre.
- Reconèixer auditivament i entonar correctament les notes *do-re-mi-sol-la*.
- Reconèixer i interpretar adequadament les indicacions d'intensitat (p, mp, mf, f).
- Escoltar amb atenció obres musicals de diferents èpoques i estils.
- Aprendre i memoritzar cançons del repertori popular internacional.
- Assimilar la tècnica bàsica de la flauta dolça. Les notes *sol, la, si* i *do*.

CAPACITATS MUSICALS RELACIONADES AMB LES COMPETÈNCIES CLAU

COMPETÈNCIA AMB QUÈ ES RELACIONA	1	2	3	4	5	6	7
CAPACITATS	COMPETÈNCIES CLAU						
01. Distingix auditivament tipus de música *					X		X
02. Distingix auditivament els principals períodes							
03. Distingix auditivament els instruments *							X
04. Distingix auditivament els tipus bàsics de veu i expressa oralment							
05. Reconeix auditivament les qualitats del so *							X
06. Distingix auditivament relacions (=, ≈ i ≠) *				X			X
07. Distingix en partitura relacions (=, ≈ i ≠) *				X			X
08. Distingix visualment instruments de l'orquestra simfònica *							
09. Reconeix visualment altura, duració i intensitat				X			X
10. Coneix vocabulari bàsic de música i cultura *	X			X			X
11. Coneix vocabulari avançat de música i cultura							
12. Reconeix visualment i anomena elements de la cultura musical *					X		X
13. Interpreta ritmes adequats a la seua edat *		X					X
14. Interpreta ritmes amb partitures no convencionals *							
15. Inventa ritmes adequats a la seua edat *							
16. Reconeix les notes en clau de SOL *				X			X
17. Reconeix les notes en clau de FA							
18. Entona escales bàsiques amb acompanyament *							X
19. Entona motius melòdics i melodies associats a cançons infantils *					X		X
20. Llig sense entonar: blanques, negres, corxeres... *							X
21. Reconeix formes alternatives de representació musical *				X			X
22. Reconeix els elements bàsics del llenguatge musical i els anomena *	X						X
23. Reconeix en partitura l'esquema formal				X			X
24. Utilitza la digitació bàsica de la flauta dolça *							X
25. Repetix en eco motius rítmic/melòdics *				X			X
26. Identifica motius rítmic/melòdics *				X			X
27. Interpreta partitures adequades a la seua edat amb instruments escolars *							X
28. Es mou de forma adequada responent a distints estímuls sonors *							
29. Memoritza coreografies i participa en balls i danses *							
ALTRES CAPACITATS							
30. Aprecia la música i les activitats d'escolta activa *					X		X
31. Disfruta amb la interpretació de peces vocals junt amb els seus companys					X		X
32. Segueix una audició ajudant-se d'un musicograma		X		X			X

(Les capacitats relatives a Primària estan assenyalades amb asterisc)

COMPETÈNCIES CLAU segons la Recomanació 2006/962/EC, del Parlament Europeu i del Consell, de 18 de desembre del 2006: 1) Competència lingüística. 2) Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia. 3) Competència digital. 4) Aprendre a aprendre. 5) Competències socials i cíviques. 6) Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor. 7) Consciència i expressions culturals.

3

El cor: Una orquestra de veus

- Has escoltat alguna vegada un cor en directe?
- Coneixes a algú que cante en un cor?
- Quines diferències penses que poden existir entre cantar i tocar un instrument?
- Saps que molts integrants de cors no professionals no tenen coneixements musicals?

INTERROGANTS DE PARTIDA

Has escoltat alguna vegada un cor en directe? Coneixes a algú que cante en un cor? Quines diferències penses que poden existir entre cantar i tocar un instrument? Saps que molts integrants de cors no professionals no tenen coneixements musicals?

CONTINGUTS

Formacions vocals: el cor.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Conèixer la formació vocal més important: el cor.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Coneix les principals formacions vocals i instrumentals.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Respondre als interrogants plantejats:

- 1) i 2) Utilitzar estes preguntes com a motivació i introducció al tema, inda-gant en l'activitat musical d'amics i familiars.
- 3) La veu és també un instrument musical; de fet està considerada com l'ins-trument més expressiu per la seua capacitat de transmetre emocions.
- 4) La formació d'un cantant professional pot ser semblant a la de qualsevol altre instrumentista (un pianista o un violinista). En altres casos, la intuïció musical i un bona orella permeten a moltes persones cantar professional-ment o integrar-se en un cor.

MANDAT

Pista 11

Escolta les mostres sonores de la gravació i tracta de reconèixer els següents exemples de música coral.

CONTINGUTS

El cor: formació, disposició i repertori.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Conèixer generalitats entorn del cor i discriminar auditivament distints exem-ples d'interpretació coral.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Escolta amb atenció i participa en activitats d'audició activa.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Distingir música "religiosa" en oposició a música "profana" (tota aquella que no guarda relació amb el culte i la religió).
- Explicar termes que els alumnes puguem no entendre: "oratori" (peça musical religiosa que s'interpreta amb cor i orquestra), "missa" (celebració catòlica en què es recorda l'última cena de Jesucrist amb els apòstols, es resa i es fan lectures. Les misses amb música s'anomenen "misses cantades") i "rèquiem" (composició musical que es canta en la missa de difunts).

Reconeix el que sona (Solucionari): 1 Cor femení, 2 Cor mixt amb orquestra, 3 Cor a capella, 4 Cor infantil.

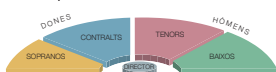
El cor

Un cor és una agrupació més o menys nom-brosa de veus humanes. El repertori dels cors està compost sobretot per música religiosa dels segles XVIII i XIX (oratoris, misses, rèquiem...) i arranjaments de música tradicional. Els cors poden actuar amb orquestra o a capella, sense acompanyament instrumental.

La formació coral més important és el cor mixt, que està format per veus femenines i masculines agrupades segons aquest esquema:

Disposició habitual de les veus d'un cor mixt

Entre els diversos tipus de cors existents podem citar els següents:

Grans cors associats a una orquestra

Es tracta de grans cors integrats per cantants professionals, associats a una orquestra de l'organització de la qual depenen i amb la que actuen regularment. També poden fer-ho per separat o en col·laboració amb altres orquestres.

Cors d'aficionats

La característica principal d'aquests cors és que els seus integrants no es dediquen a la música professionalment sinó com a afició. En molts casos els components d'aquestes formacions tenen pocs o nuls coneixements musicals i aprenen les obres d'òpera i per repetició. La música regional és una part important del repertori d'aquestes formacions.

Cors de veus blanques

Un cor de veus blanques està format exclusivament per veus infantils, encara que a vegades s'inclou també en aquesta categoria a les veus femenines. També hi ha cors formats únicament per homes o per dones.

Reconeix el que sona

Escolta les mostres sonores de la gravació i tracta de reconèixer els següents exemples de música coral:

Cor infantil - Cor mixt amb orquestra - Cor a capella - Cor femení

MANDAT

Interpreta aquestos exercicis colpejant moderadament amb les mans sobre la taula o els genolls. Repeteix cadascun d'ells diverses vegades i fes-ho molt lentament al principi.

CONTINGUTS

Llenquatge musical: ritme i percussió a dos mans en 2/4 i 3/4.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Practicar ritmes amb negres, corxeres i silencis de negra, utilitzant percussió corporal.

ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE

Practica ritmes senzills a dos mans, escrits en llenguatge musical convencional, en 2/4 i 3/4.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Com a entrenament previ, dictar cèl·lules rítmiques a dos mans, davant dels alumnes i en espill.
- Per a facilitar la lateralitat, el professor podrà recolzar el ritme, assenyalant la mà amb què es colpeja.
Ex. Dreta-dreta / esquerra-esquerra / dreta-esquerra / dreta-esquerra / dreta-dreta / esquerra-esquerra / dreta-dos / dos-un.

(Observe's que quan es colpeja amb les dos mans direm "dos" i en els silencis de negra "un")

MANDAT

- 1) Anomena en veu alta les notes d'aquesta sèrie. Observa que totes van situades en les línies del pentagrama.
- 2) Anomena en veu alta les notes d'aquesta altra sèrie. Observa que totes van situades en els espais del pentagrama.
- 3) Juga al joc de l'escala i canta la nota que et corresponga quan el professor t'assenyale.

CONTINGUTS

Melodia: les notes de l'escala de Do major.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Reconéixer visualment i entonar correctament l'escala de Do major.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Reconeix i entona l'escala de Do major.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- L'exercici de l'escala vivent és prou més complicat del que a simple vista podria paréixer. Per a facilitar-ho convindrà que el professor recolze (almenys al principi) les notes amb el piano o un altre instrument.
- Una altra estratègia és tocar primer xicotetes cèl·lules melòdiques perquè puguin sentir-les i interioritzar-les els alumnes.

3

Llenguatge musical

Exercicis de rítmic a dos mans

● Interpreta aquests exercicis colpejant moderadament amb les mans sobre la taula o els genolls. Repeteix cadascun d'ells diverses vegades i fes-ho molt lentament al principi.

= mà esquerra

= mà dreta

1

$\frac{2}{4}$

2

$\frac{2}{4}$

3

$\frac{3}{4}$

4

$\frac{3}{4}$

5

$\frac{3}{4}$

6

$\frac{3}{4}$

3

Llenguatge musical

3

L'escala de do

do re mi fa sol la si do'

● Anomena en veu alta les notes d'aquesta sèrie. Observa que totes van situades en les línies del pentagrama.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

● Anomena en veu alta les notes d'aquesta altra sèrie. Observa que totes van situades en els espais del pentagrama.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

● Joga al joc de l'escala i canta la nota que et corresponga quan el professor t'assenyale.

do, re, mi...

do', si, la, sol...

mi, fa, sol...

sol, la, si, do'...

Audició: *And he shall purify* de l'oratori *El Messies* de G. F. Händel

El compositor

George F. Händel és un important compositor alemany establert a Anglaterra, on va adquirir enorme celebritat. Pertany al període musical barroc (segles XVII-XVIII), sent l'oratori *El Messies* la seua obra més popular.

L'oratori

Un oratori és una composició per a cor i orquestra, de caràcter religiós i llarga duració. El text d'un oratori es basa en textos bíblics. Alguns, com *El Messies*, de Händel, o *La passió segons sant Mateu*, de J. S. Bach, tenen una duració de més de cinc hores i són interpretats regularment per orquestres de tot el món.

L'estructura de l'obra

L'obra està dividida en tres parts. En cadascuna d'elles s'alternen una sèrie de fragments instrumentals, corals o per a veus solistes (àries).

L'estil contrapuntístic

Com moltes altres obres del barroc, aquest fragment coral està escrit en estil contrapuntístic. El contrapunt és una forma de composició en què les distintes veus d'una obra (vocal o instrumental) s'imiten entre si.

A continuació tens la frase principal que les veus van repetint al llarg del fragment.

El text

El Messies està escrit en anglès i basat principalment en textos de l'Antic Testament.

And he shall purify the sons of Levi, that they may offer unto the Lord an offering in righteousness.

Guia per a l'audició

- Escolta atentament la gravació i tracta de distingir l'entrada inicial de les veus en l'ordre següent:

1. Sopranos - 2. Baixos - 3. Contralts - 4. Tenors

MANDAT

Pista 12

Escolta atentament la gravació i tracta de distingir l'entrada inicial de les veus en l'ordre següent: 1) Sopranos; 2) Baixos; 3) Contralts i 4) Tenors.

CONTINGUTS

Les obres musicals del repertori clàssic.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Escoltar amb atenció obres musicals de diferents èpoques i estils.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Distingix elements bàsics del llenguatge musical. La forma musical a partir de l'escolta guiada.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- El text està basat en la Bíblia, llibre de Malaquies, capítol 3, versicle 3. Traducció del text: "I ell purificarà (netejarà) als fills de Leví, perquè puguin oferir al Senyor una ofrena en justícia".
- Dividir als xiquets en quatre grups: dos de xiquets i dos de xiquetes. Un subgrup de xiquets seran els "tenors" i l'altre els "baixos". Un subgrup de xiquetes seran "sopranos" i un altre, "contralts". El professor ajudarà a identificar l'entrada principal, assenyalant a cada grup en el moment precís: 1) Sopranos (00:02, compàs 1, frase completa); 2) Baixos (00:12, compàs 5, frase completa); 3) Contralts (00:22, compàs 9, inici de la frase), i 4) Tenors (00:26, compàs 11, continuació de la frase).
- L'audició pot completar-se amb un ball-desfilada de parelles en files, marcant el pols amb el pas i evolucionant a gust del professor. Al final, acabar amb una reverència.

MANDAT

Pista 13 Pista 14

Escolta i aprén aquesta cançó amb ritme d'havanera. Després, canta-la mentres sona la gravació i seguint les indicacions del professor.

CONTINGUTS

El cançoner tradicional panhispànic.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Aprendre i memoritzar cançons del repertori tradicional panhispànic.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

S'esforça i canta seguint les indicacions proposades.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Marcar el ritme d'havanera amb colps mentres s'escolta alguna part de la cançó:

- Escoltar diverses vegades en silenci, mentres cada alumne fa un dibuix basat en el text de la cançó.
- Aprendre la cançó per imitació en les seues diverses seccions.

Partitura en pàgina 50.

Cançó: De colores (Popular)

- Escolta i aprén aquesta cançó amb ritme d'havanera. Després, canta-la mentres sona la gravació i seguint les indicacions del professor.

A1. De colores,
de colores se visten los campos
en la primavera.

De colores,
de colores son los pajarillos
que vienen de fuera.

De colores,
de colores es el arcoíris
que vemos lucir.

Y por eso, los grandes amores,
de muchos colores,
me gustan a mí (bis).

B. Yo quiero cantar,
yo quiero sentir
la brisa del alba,
al amanecer.

Yo quiero reír,
sentir el placer
de ver las estrellas,
de noche, al salir.

A2. De colores,
de colores brillantes y finos
se viste la aurora.

De colores,
de colores son los mil reflejos
que el sol atesora.

De colores,
de colores se viste el diamante
que vemos brillar.

Y por eso, los grandes amores,
de muchos colores,
me gustan a mí (bis).

B. Yo quiero cantar,
yo quiero sentir
la brisa del alba,
al amanecer.

Yo quiero reír,
sentir el placer
de ver las estrellas,
de noche, al salir.

MANDAT

Pista 15

- 1) Repassa aquestes posicions de flauta i practica els exercicis. Repeteix prou i a velocitat moderada cadascun d'ells.
- 2) Practica ara la següent peça i toca-la després mentres sona la gravació.

CONTINGUTS

La flauta dolça i la seua tècnica bàsica. Les notes *sol*, *la*, *si* i *do*'.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Assimilar la tècnica bàsica de la flauta dolça.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Utilitza els instruments com a font d'expressió musical.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Abans de treballar la peça, realitzar alguns senzills dictats als alumnes basats en els exercicis i la pròpia peça.
- Escoltar la gravació i analitzar la seua estructura:
INTRO – A1 - A2 - B - C (= A3) - INTRO – A1 - A2 - B - C (= A3)
- Treballar la peça per parts i, finalment, interpretar-la sobre la base musical.

3 Flauta dolça

● Repassa aquestes posicions de flauta i practica els exercicis. Repeteix prou i a velocitat moderada cadascun d'ells.

1. 2. 3. 4.

● Practica ara la següent peça i toca-la després mentres sona la gravació.

Amics Vicente Gil

Has de netejar la teua flauta regularment. Consulta amb el teu professor com fer-ho.

MANDAT

Veure SOLUCIONARI.

CONTINGUTS

Activitats de la unitat.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Recordar els continguts de la unitat.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Resumix oralment i per escrit alguns dels continguts apresos en la unitat i participa en les activitats proposades.

SOLUCIONARI

1. Què és un cor mixt? R.: El que està format per veus masculines i femenines.
2. Què significa cantar a *capella*? R.: d) Cantar sense acompanyament instrumental.
3. Quina d'aquestes veus és la més aguda d'un cor? R.: Soprano.
4. Localitza l'error o errors. R.: Un oratori és una composició per a cor i orquestra, de caràcter religiós i llarga duració.
5. A quin període musical pertany el compositor alemany George F. Händel? R.: Barroc.
6. Quina d'aquestes posicions de flauta correspon a la nota *la*? R.: La c).

3 ACTIVITATS

1. Què és un cor mixt?

2. Què significa cantar a *capella*? Anota al teu quadern la resposta correcta.

a) Cantar suau i delicadament.
b) Cantar en la capella d'una església.
c) Cantar amb acompanyament d'orquestra.
d) Cantar sense acompanyament instrumental.

3. Quina d'aquestes veus és la més aguda d'un cor?

Baix - Soprano - Tenor - Contralt

4. Localitza l'error o errors.

Un oratori és una composició per a orgue i trompeta, de caràcter profà i duració breu.

5. A quin període musical pertany el compositor alemany George F. Händel?

Renaixement - Barroc - Classicisme - Romanticisme

6. Quina d'aquestes posicions de flauta correspon a la nota *la*?

a) b) c) d)

Trobaris més activitats en: www.piscicofcampus.es

EL MÓN DE LA MÚSICA

El sistema vocal
Podem parlar o cantar gràcies al nostre sistema vocal. Està format bàsicament pels pulmons que subministren l'aire, les cordes vocals situades en la laringe, i la boca i el crani, que es on s'amplifica el so.

La simfonia dels mil
Una de les obres musicals que més intèrprets requereix és una simfonia del compositor tchecoslovac Mahler. A més d'una nombrosa orquestra reforçada amb orgue, piano i mandolina, la simfonia precisa de dos cors mixtos, un cor infantil i huit veus solistes (tres sopranos, dos contralts, un tenor, un baríton i un baix).

I la teua, com és?
Un célebre orador romà anomenat Quintília va classificar les veus en els tipus següents: clara, velada, ombríola, dolça, aspra, dura, flexible, sonora i obtusa.

El cant gregorià
Es tracta d'un tipus de cant religiós l'origen del qual es remunta a les primeres comunitats cristianes i que encara hui és practicat pels monjos d'alguns monestirs. El cant gregorià és monòdic, és a dir, a una sola veu, i a capella, o siga, sense acompanyament instrumental. Deu el seu nom al papa Sant Gregori Magne (S. VI).

Les havaneres
Dins del repertori popular dels cors del nostre país es troben les havaneres. S'anomenen així perquè van nàixer a Cuba, la capital del qual és L'Havana. Es tracta de cançons nostàlgiques amb un ritme comú fàcilment reconegible. Algunes de les més conegudes són *La colom* i *La bella Lola*.

Un cor prestigiós
Una de les agrupacions corals més importants d'Espanya és l'Orfeó Donostiarra. Encara que es tracta d'una agrupació amateur, la seua qualitat és semblant a la d'un cor professional i gaudix d'un gran prestigi en el món. L'Orfeó Donostiarra es va crear en 1897 i compte en l'actualitat amb cent seixanta veus mixtes.

MANDAT

Llegir i comentar la informació que apareix.

CONTINGUTS

Aprentatge informal i recreatiu de continguts de música i cultura.

CRITERIS D'AVALUACIÓ

Participar en l'activitat llegint i/o comentant els continguts de la pàgina.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Valora l'activitat i participa en ella.

INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA

- 1) Aprofitar la lectura per a ressaltar les cures i higiene que requereix el sistema vocal, tant per a cantar com per a conservar la veu en bones condicions. El principal consell de cara als nostres alumnes serà no cridar. Quan cridem la nostra gola s'irrita. Si els crits són exagerats i continuats, podem danyar les cordes vocals.
- 2) Escriure en la pissarra una columna amb la llista de paraules i, en una altra columna, les seues definicions (descol·locades) i demanar als alumnes que intenten relacionar ambdós.
Paraules: clara, velada, ombríola, dolça, aspra, dura, flexible, sonora i obtusa.
Definicions: Aguda, que es distingix bé. Ronca, que no es distingix bé. Tètrica, d'ultratomba. Suau, agradable. Rasposa, desagradable. Fort, desagradable. Variable segons les ocasions. Que sona molt i se sent bé. Lletja.
- 3) Què és una cançó "nostàlgica"? Intentar que els alumnes donen alguna definició intuïtiva. Segons el diccionari de la R.A.E. La nostàlgia és la pena per estar absent del lloc on un va nàixer i en el que té la seua família i amics. També la tristesa i melancolia originada pel record d'una pèrdua. Si és possible, buscar alguna d'estes dos cançons (*La colom* i *La bella Lola*) perquè puguin escoltar-la els alumnes.
- 4) La "Simfonia dels mil" és, en realitat, la *Simfonia núm. 8 en mi bemoll major*. La gent va començar a anomenar-la d'esta manera degut a la gran quantitat d'intèrprets que requeria, però al compositor no li agradava este nom. Per descomptat mai es va arribar a cantar amb tants intèrprets. En realitat, el normal és que la interpreten de tres-cents a quatre-cents executants. Va ser l'última obra que Mahler va estrenar abans de morir i va obtenir un gran èxit. En Youtube poden veure's diversos vídeos d'esta obra.
- 5) Triar alguna peça de cant gregorià, que pot associar-se a algun moment de relax i tranquil·litat. Demanar als alumnes que intenten endevinar en quin idioma canten els monjos (llatí).
- 6) Què significa la paraula d'origen francès "amateur" (pronunciar "amater")? El seu significat general és "aficionat": "Aficionat a quelcom amb un cert coneixement de la matèria de què es tracta" (Diccionari de la R.A.E.).

26

OBJECTIUS DE LA UNITAT

- Conèixer la formació vocal més important: el cor.
- Practicar ritmes amb negres, corxeres i silencis de negra, utilitzant percussió corporal.
- Reconèixer visualment i entonar correctament l'escala de Do major.
- Escoltar amb atenció obres musicals de diferents èpoques i estils.
- Aprendre i memoritzar cançons del repertori panhispànic.
- Assimilar la tècnica bàsica de la flauta dolça. Les notes *sol*, *la*, *si* i *do*'.

CAPACITATS MUSICALS RELACIONADES AMB LES COMPETÈNCIES CLAU

COMPETÈNCIA AMB QUÈ ES RELACIONA	1	2	3	4	5	6	7
CAPACITATS	COMPETÈNCIES CLAU						
01. Distingix auditivament tipus de música i els anomena *	X				X		X
02. Distingix auditivament els principals períodes							
03. Distingix auditivament els instruments *							
04. Distingix auditivament els tipus bàsics de veu i expressa oralment	X	X					X
05. Reconeix auditivament les qualitats del so *							X
06. Distingix auditivament relacions (=, ≈ i ≠) *				X			X
07. Distingix en partitura relacions (=, ≈ i ≠) *				X			X
08. Distingix visualment instruments de l'orquestra simfònica *							
09. Reconeix visualment altura, duració i intensitat							
10. Coneix vocabulari bàsic de música i cultura *	X						X
11. Coneix vocabulari avançat de música i cultura							
12. Reconeix visualment elements de la cultura musical *					X		X
13. Interpreta ritmes adequats a la seua edat *		X					X
14. Interpreta ritmes amb partitures convencionals *							X
15. Inventa ritmes adequats a la seua edat *							
16. Reconeix les notes en clau de SOL *				X			X
17. Reconeix les notes en clau de FA							
18. Entona escales bàsiques amb i sense acompanyament *							X
19. Entona motius melòdics i melodies associats a cançons infantils *					X		X
20. Llig sense entonar: blanques, negres, corxeres... *							X
21. Reconeix formes alternatives de representació musical *				X			X
22. Reconeix els elements bàsics del llenguatge musical i els anomena *	X						X
23. Reconeix en partitura l'esquema formal							X
24. Utilitza la digitació bàsica de la flauta dolça *					X		X
25. Repetix en eco motius rítmic/melòdics *					X		X
26. Identifica motius rítmic/melòdics *					X		X
27. Interpreta partitures adequades a la seua edat amb instruments escolars *							
28. Es mou de forma adequada responent a distints estímuls sonors *							
29. Memoritza coreografies i participa en balls i danses *							
ALTRES CAPACITATS							
30. Aprecia la música i les activitats d'escolta activa *					X		X
31. Interpreta cançons del repertori panhispànic *	X						X
32. Disfruta amb la interpretació de peces vocals junt amb els seus companys					X		X

(Les capacitats relatives a Primària estan assenyalades amb asterisc)

COMPETÈNCIES CLAU segons la Recomanació 2006/962/EC, del Parlament Europeu i del Consell, de 18 de desembre del 2006: 1) Competència lingüística. 2) Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia. 3) Competència digital. 4) Aprendre a aprendre. 5) Competències socials i cíviques. 6) Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor. 7) Consciència i expressions culturals.

- Hi ha alguna banda de música en la teua ciutat?
- Saps quins instruments usen les bandes de música?
- Saps el que és un bombardí? I un fliscorno?
- Sabries reconèixer un pasdoble a l'escoltar-ho?

INTERROGANTS DE PARTIDA

Hi ha alguna banda de música en la teua ciutat? Saps quins instruments usen les bandes de música? Saps el que és un bombardí? I un fliscorno? Sabries reconèixer un pasdoble a l'escoltar-ho?

CONTINGUTS

Grans formacions instrumentals: la banda de música.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Valorar els coneixements previs de l'alumnat a partir dels interrogants de partida.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Coneix alguns conceptes bàsics entorn de la banda de música i mostra predisposició a la participació.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Respecte als instruments utilitzats en les bandes de música, principalment pertanyen a les famílies de vent (fusta i metall) i percussió.
- El bombardí i el fliscorno són instruments de la família del metall. El primer, paregut a una tuba però més xicotet i el segon, molt paregut a una trompeta (veure imatges pàgina següent del llibre de l'alumne).
- Posar les tres peces de Reconeix el que sona de la pàgina 35 perquè els alumnes puguin reconèixer un pasdoble. D'esta manera l'última pregunta tindria una resposta més concreta.

MANDAT

Pista 16

Ecolta les mostres sonores de la gravació i tracta d'identificar-les entre aquestes opcions: Marxa de processó – Fragment de sarsuela – Pasdoble.

CONTINGUTS

Famílies instrumentals: instruments de vent i percussió.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Conèixer les famílies instrumentals, tant visualment com auditivament.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Discrimina, tant visualment com auditivament, instruments de vent i percussió.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- L'esquema que apareix en la pàgina és una aproximació simplificada en la que apareix un sol instrument de cada tipus.
- Veient quina és la disposició habitual dels instruments de la banda en una desfilada, és fàcil observar que davant (molt prop del director) van els instruments de percussió. Immediatament després els de vent-metall i, al final del tot, els de vent-fusta. És a dir, els instruments més sonors són els que van davant. Esta formació pot variar d'unes bandes a altres.

Reconeix el que sona (Solucionari): 1 Pasdoble; 2 Marxa de processó; 3 Fragment de sarsuela.

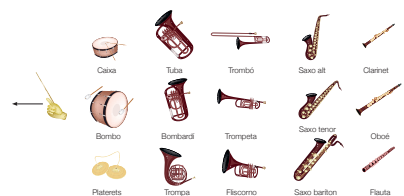
La banda de música

Una banda de música és una agrupació musical de caràcter popular formada per instruments de vent i de percussió. En la majoria dels casos, aquestes bandes estan formades per aficionats o estudiants de música i estan subvencionades o recolzades, en major o menor mesura, pels ajuntaments corresponents.

Les bandes de música desenvolupen una important funció cultural i social en les ciutats o pobles, participant activament en les seues festes i esdeveniments de tota índole.

Depenent del tipus d'actuació, principalment desfilades als carrers o concerts, el repertori de les bandes de música es compon principalment de marxes, cercaviles, pasdobles, fragments de sarsuela i, més recentment, arreglaments de música de cine, pop o de qualsevol altre tipus.

Disposició habitual de les bandes en les desfilades

Instruments característics

Les bandes de música utilitzen alguns instruments gens habituals en altres formacions i pràcticament desconeguts per al gran públic. Aquestes instruments són el bombardí, una espècie de tuba xicoteta, el fliscorno, semblant a la trompeta, i el requint, un clarinet més xicotet i agut que el normal.

Reconeix el que sona

Ecolta les mostres sonores de la gravació i tracta d'identificar-les entre aquestes opcions:

Marxa de processó - Fragment de sarsuela - Pasdoble

MANDAT

Practica els següents exercicis sobre un instrument de làmines repetint diverses vegades cadascun. Utilitza únicament les notes *do-re-mi-fa-sol* i retira les altres plaques.

CONTINGUTS

Interpretació i expressió musical amb instruments de l'aula. Tècnica bàsica.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Assimilar la tècnica bàsica dels instruments de l'aula.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Utilitza els instruments com a font d'expressió musical.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

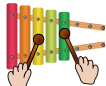
- Practicar primer (sobre els genolls o el pupitre) ecos a imitació del professor, que se situarà davant dels alumnes i mourà les mans en espill respecte a ells. Primer reforçarà la lateralitat, dient esquerra-dreta-esquerra-dreta a mesura que fa el gest sonor. Després ho farà cantant les notes mentres fa el gest sonor: *sol-mi-sol-mi...*
- Finalment es realitzarà l'exercici amb l'alternança de mans que s'indica.

4

Llenguatge musical

Especial làmines

● Practica els següents exercicis sobre un instrument de làmines repetint diverses vegades cadascun. Utilitza únicament les notes *do-re-mi-fa-sol* i retira les altres plaques.

p = mà esquerra *d* = mà dreta

1. Blanques i negres.
2. Les cinc notes en blanques.
3. Repetint cada nota amb mans alternes.
4. Puja i baixa: més difícil encara.

MANDAT

A continuació tens algunes melodies senzilles per a tocar amb instruments de làmines. Practica-les molt lentament i seguint les indicacions del professor. Toca les notes verdes amb la mà dreta i, les roges, amb l'esquerra.

CONTINGUTS

Interpretació i expressió musical amb instruments de l'aula. Tècnica bàsica.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Assimilar la tècnica bàsica dels instruments de l'aula.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Utilitza els instruments com a font d'expressió musical.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Depenent de les possibilitats, poden treballar-se les tres peces o triar alguna d'elles. La classe es pot dividir en tres grups; un d'ells tocarà els instruments de làmines, un altre cantarà (en el cas de *Chopsticks*, la veu superior) i l'altre acompanyarà amb instruments de percussió i algun ostinato senzill inventat pel professor o els propis alumnes.

4

Llenguatge musical

● A continuació tens algunes melodies senzilles per a tocar amb instruments de làmines. Practica-les molt lentament i seguint les indicacions del professor. Toca les notes verdes amb la mà dreta i, les roges, amb l'esquerra.

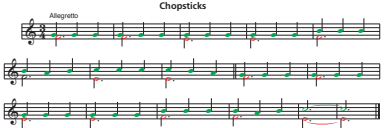
Peca en forma de cànon

Andante

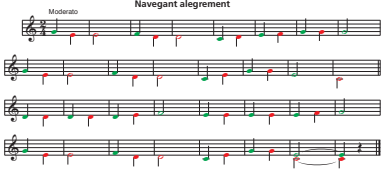
Chopsticks

Allegretto

Navegant alegrement

Moderato

El pasdoble

El pasdoble és una peça musical ballable de ritme alegre i trets musicals molt reconeguts. Alguns d'ells són populars en tot el món. El pasdoble s'escriu en compàs de 2/4 i consta d'una introducció i unes quantes parts separades en alguns casos per ponts, és a dir, xicotets fragments que serveixen per a enllaçar unes parts amb altres.

L'autor

El Penell és un pasdoble molt conegut entre les bandes de música i va ser compost per Eduardo López Juaranz (1844-1897), músic militar nascut a Madrid. Està dedicat a la famosa torre sevillana i la seua estrena va tindre lloc junt amb la també cèlebre torre Eiffel de París.

Tipus de pasdobles

Hi ha molts tipus de pasdobles, com els pasdobles taurins, el pasdoble-marxa, el pasdoble de concert o el pasdoble cançó, que inclou lletra.

Totes les bandes del nostre país tenen en el seu repertori un bon nombre de pasdobles, que interpreten tant en les seues desfilades dels carrers com en els concerts.

Guia de l'audició

- Escolta la gravació i tracta de seguir el pols de la música amb colps. Després, escolta de nou el pasdoble i tracta de seguir l'esquema amb ajuda del teu professor. Cal tindre en compte que cada soldadet representa un compàs.

Intro

A

Pont 1

B

C

Pont 2

D

x 2

MANDAT

Escolta la gravació i tracta de seguir el pols de la música amb colps. Després escolta de nou el pasdoble i tracta de seguir l'esquema amb ajuda del teu professor. Cal tindre en compte que cada soldadet representa un compàs.

CONTINGUTS

Les obres musicals del repertori popular.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Escoltar amb atenció obres musicals de diferents èpoques i estils.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Distingix elements bàsics del llenguatge musical. La forma musical a partir de l'escolta guiada amb un musicograma.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Escoltar una primera vegada demanant als alumnes que, espontàniament, marquen el pols amb suaus colpets en el pupitre. A un senyal del professor es detindran i, a una altra, tornaran a reprendre-ho.
- Per a expressar l'estructura de la peça de manera un poc més lúdica, dividir als alumnes en quatre grups (A, B, C i D) que se situaran de peu en distints llocs de l'aula. Cada grup haurà d'intervindre quan sona la seua part corresponent (A, B, C o D) simulant tocar algun instrument de la banda. En les altres parts (Intro i ponts) tots portaran el pols amb colps.

MANDAT

- Escolta i aprén aquesta cançó. Interpreta les parts B amb un cazú o dient "tu ru tu tu..."

A1
En mi pueblo hay una banda,
tiene muchos instrumentos.
Toca en todas las fiestas
y da muchos conciertos.

A3
Los tambores van delante
y las trompas detrás,
en medio los saxofones,
las flautas al final.

A2
En mi pueblo todos dicen:
"Nuestra banda es la mejor;
tiene marcha y alegría,
repertorio y buen humor".

A4
Al frente, el director,
marca el paso y el compás,
la batuta bien cogida
y el traje de general.

B1 (Instrumental: cazú)

B2 (Instrumental: cazú)

C (Instrumental)

- Escolta de nou la gravació i desfila per l'aula al compàs de la música i simulant tocar un instrument de banda.

MANDAT

- Escolta i aprén aquesta cançó. Interpreta les parts B amb un cazú o dient "tu ru tu tu"...
- Escolta de nou la gravació i desfila per l'aula al compàs de la música i simulant tocar un instrument de la banda.

CONTINGUTS

Cançó popular.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Aprendre i memoritzar cançons del repertori popular.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

S'esforça i canta seguint les indicacions del professor.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Per a construir un cazú es necessita: paper de color, rotllo de cartó (de paper higiènic o de cuina), tisores, paper de seda, una goma i cinta adhesiva.
- Procediment: es fa un forat en el rotllo, a uns 4 cm d'un dels seus extrems. Es tapa amb paper de seda l'extrem més pròxim al forat i se subjecta amb la goma.
- Per a fer-ho sonar bastarà de fer "tururú" o emetre sons diversos. Sonarà quan el paper de seda (la membrana) vibre.

Partitura en pàgina 51.

MANDAT

Pista 20

- 1) Practica amb molta atenció els següents exercicis i procura obtenir un bon so del teu instrument.
- 2) Estudia primer la següent peça, lentament i per parts. Després toca-la mentre sona la gravació.

CONTINGUTS

La flauta dolça i la seua tècnica bàsica. Les notes *sol*, *la*, *si*, *do*, *re*.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Assimilar la tècnica bàsica de la flauta dolça.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Utilitza els instruments com a font d'expressió musical.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- La correcta emissió del so exigirà suavitat en el bufit, manteniment de la columna d'aire i un correcte atac. Practicar so durant un parell de minuts. Demanar als alumnes que colpegen suaument amb la llengua l'extrem de l'embocadura emetent la síl·laba "TU" o, si es vol un atac més suau, la síl·laba "DU".
- Abans d'aprendre's la peça *Festa en la plaça*, repassar la seua estructura: Intro – A – A – i des del signe, bota a la Coda.

4

Flauta dolça

Per a obtenir el re agut en la flauta dolça has de destapar el forat posterior de la flauta.

- Practica amb molta atenció els següents exercicis i procura obtenir un bon so del teu instrument.

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

- Estudia primer la següent peça, lentament i per parts. Després toca-la mentre sona la gravació.

Festa en la plaça Vicente Gil

Al tocar la flauta has de mantindre l'esquena recta i els colzes lleugerament separats del cos.

MANDAT

Veure SOLUCIONARI.

CONTINGUTS

Activitats de la unitat.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Recordar els continguts de la unitat.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Resumix oralment i per escrit alguns dels continguts apresos en la unitat i participa en les activitats proposades.

SOLUCIONARI

1. Explica amb les teues pròpies paraules el que és una banda de música. R.: Lliure.
2. Quins d'aquests instruments no formen part habitualment de la banda de música? R.: Gaita, acordió i piano.
3. Localitza l'error. R.: Els pasdobles no estan en 3/4, sinó en 2/4.
4. Investiga i anota al teu quadern el títol de quatre pasdobles populars, així com el nom dels seus compositors. R.: Lliure (veure el títol de tres pasdobles en la pàgina 42 del llibre de l'alumne).
5. Completa al teu quadern la lletra de la cançó *En mi pueblo hay una banda*. R.: Veure el text de la cançó en la pàgina 39 del llibre de l'alumne.

4

ACTIVITATS

1. Explica amb les teues pròpies paraules el que és una banda de música.
2. Quins d'aquests instruments no formen part habitualment de la banda de música?
Trombó - Gaita - Bombardí - Platerets - Acordió - Tuba - Piano
3. Localitza l'error.
El pasdoble és una peça musical ballable de ritme alegre en compàs de 3/4. Consta d'una introducció i unes quantes parts separades en alguns casos per ponts, és a dir, xicotets fragments que serveixen per a enllaçar unes parts amb altres.
4. Investiga i anota al teu quadern el títol de quatre pasdobles populars, així com el nom dels seus compositors.
5. Completa al teu quadern la lletra de la cançó *En mi pueblo hay una banda*.

A1 En mi pueblo hay una banda, tiene muchos instrumentos. Toca en todas las fiestas y da muchos	A3 Los tambores van delante y las trompas detrás, en medio los las flautas al final.
A2 En mi pueblo todos dicen: "Nuestra banda es la mejor; tiene marcha y alegría, y buen humor".	A4 Al frente, el director, marca el paso y el compás, la bien cogida y el traje de general.

Trobaràs més activitats en:
www.pizcofocampub.es

EL MÓN DE LA MÚSICA

El secret del saxòfon

El saxòfon és un dels instruments musicals més recents. Va ser inventat pel músic i constructor belga Adolphe Sax en 1840. En realitat el que intentava Adolphe Sax era aconseguir un clarinet amb major sonoritat. La família del saxòfon està formada pels saxòfons soprano, soprano, alt, tenor, baríton i baix.

Modelos exclusivos

Un dels instruments més originals de les bandes de música és el sousafon o helicó, una espècie de tuba gran que rodeja l'interpret al subjectar-la. Per la seua banda, el bombardí és un instrument essencial en les bandes de música que quasi s'utilitza en altres formacions. El bombardí és semblant a una tuba, més xicotet i amb un registre més agut.

La més popular

La peça més popular en el repertori de les bandes i xaranges d'Espanya és *Paquito Xocolater*. És una mescla de pasdoble i marxa mora composta en 1937 per Gustavo Pascual Falcó, músic alacantí.

El pasdoble

Els pasdobles són peces imprescindibles en les bandes de música. Algunes d'elles tenen diversos centenars de peces en el seu repertori. Els pasdobles estan escrits en compàs de 2/4 i tempo allegro i es poden reconèixer a més per un tipus de melodia característic. Hi ha pasdobles per a cantar, pasdobles taurins i pasdobles de concert. Entre els més coneguts podem citar: *Sospirs d'Espanya*, *El gat salvatge* o *Amparito Roca*.

Bandes de cornetes i tambors

Parents de les bandes de música són les de cornetes i tambors, presents en molts pobles i ciutats del nostre país. Com el seu nom indica, estan formades únicament per cornetes i tambors i participen habitualment en determinats esdeveniments com a cavalcades o processons de Setmana Santa.

El senyor del palet

Durant l'actuació d'una banda de música a l'aire lliure, hi havia una mare assentada entre el públic amb un xiquet en els braços. El xiquet no parava de moure's impedint que sa mare disfrutara del concert. Enfadada ja pel comportament del seu fill, la mare li va dir assenyalant el director de la banda: "Para d'una vegada! Com no t'estigues quiet et va a portar el senyor del palet!".

MANDAT

Llegir i comentar la informació que apareix.

CONTINGUTS

Aprenentatge informal i recreatiu de continguts de música i cultura.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Participar en l'activitat llegint i/o comentant els continguts de la pàgina.

ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE

Valora l'activitat i participa en ella.

INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA

- 1) Perquè sone un saxòfon, el mateix que succeïx amb el clarinet, és necessari col·locar en la seua "embocadura" (la peça per la qual bufa l'executant) una canya o llengüeta que se subjecta amb una abraçadora. Els saxòfons s'utilitzen en les bandes de música i també en les orquestres i grups de jazz. En algunes ocasions les orquestres simfòniques incorporen algunes obres per a les que es necessita un o més saxofonistes.
- 2) Hi ha diversos tipus de pasdobles, com el pasdoble-marxa, utilitzat per a la desfilada de les bandes; el pasdoble taurí, usat en els espectacles de bous; o el pasdoble-cançó, amb lletra i interpretat per cantants del gènere anomenat "cobla". Estos mateixos pasdobles s'interpreten sovint en els concerts de les bandes a un tempo més pausat.
- 3) Les cornetes són instruments de vent-metall que s'utilitzen per als tocs militars. Les més rudimentàries no tenen pistons, per la qual cosa no poden fer escales sinó només algunes notes. De vegades, les bandes de cornetes i tambors desfilen acompanyant a un grup de "majorettes" (xiques joves amb vestit de tipus militar, falda curta, botes altes, barret i un bastó que giren al desfilat).
- 4) El sousafon rep este nom perquè els primers van ser construïts a petició d'un compositor nord-americà anomenat John Philip Sousa, conegut popularment com "El rei de les marxes", ja que va compondre diverses marxes militars molt conegudes.
- 5) *Paquito Xocolater* és una peça per a banda molt popular al nostre país. Moltes vegades, el públic que l'escolta forma unes quantes files i imita les desfilades de moros i cristians. En l'actualitat es toca en moltes festes populars i també en els partits de futbol en què intervé el València Club de Futbol.
- 6) El "palet" dels directors és la batuta. Els directors utilitzen la batuta com l'extensió del seu propi braç. Hi ha batutes de varies grandàries, encara que el normal és que tinga la mateixa grandària que el braç, des del colze fins als dits. Estan fabricades de fusta i també de fibra de vidre o grafit.

OBJECTIUS DE LA UNITAT

- Conèixer les famílies instrumentals, tant visualment com auditivament.
- Assimilar la tècnica bàsica dels instruments de l'aula.
- Escoltar amb atenció obres musicals de diferents èpoques i estils.
- Aprendre i memoritzar cançons del repertori popular.
- Assimilar la tècnica bàsica de la flauta dolça.

CAPACITATS MUSICALS RELACIONADES AMB LES COMPETÈNCIES CLAU

COMPETÈNCIA AMB QUÈ ES RELACIONA	1	2	3	4	5	6	7
CAPACITATS	COMPETÈNCIES CLAU						
01. Distingix auditivament tipus de música *				X			X
02. Distingix auditivament els principals períodes							
03. Distingix auditivament els instruments *				X			X
04. Distingix auditivament els tipus bàsics de veu i expressa oralment							
05. Reconeix auditivament les qualitats del so *				X			X
06. Distingix auditivament relacions (=, ≈ i ≠) *							X
07. Distingix en un musicograma relacions (=, ≈ i ≠) *				X			X
08. Distingix visualment instruments de la banda de música i els anomena *	X						X
09. Reconeix visualment altura, duració i intensitat							X
10. Coneix vocabulari bàsic de música i cultura *	X						X
11. Coneix vocabulari avançat de música i cultura							
12. Reconeix visualment elements de la cultura musical i els anomena *	X				X		X
13. Interpreta ritmes adequats a la seua edat *							X
14. Interpreta ritmes amb partitures convencionals i no convencionals *				X			X
15. Inventa ritmes adequats a la seua edat *							
16. Reconeix les notes en clau de SOL *							X
17. Reconeix les notes en clau de FA							
18. Entona escales bàsiques amb i sense acompanyament *							
19. Entona i interpreta motius melòdics i melodies *				X			X
20. Llig sense entonar: blanques, negres, corxeres... *							X
21. Reconeix formes alternatives de representació musical *				X			X
22. Reconeix i anomena els elements bàsics del llenguatge musical *	X						X
23. Reconeix en partitura l'esquema formal				X			X
24. Utilitza la digitació bàsica de la flauta dolça *							X
25. Repetix en eco motius rítmic/melòdics *							X
26. Identifica motius rítmic/melòdics *							X
27. Interpreta partitures adequades a la seua edat amb instruments de l'aula *							X
28. Es mou de forma adequada responent a distints estímuls sonors *							
29. Memoritza coreografies i participa en balls i danses *							
ALTRES CAPACITATS							
30. Aprén a classificar els instruments *					X		X
31. Aprecia la música i participa en activitats d'escolta activa *					X		X
32. Utilitza les noves tecnologies en activitats musicals				X			X

(Les capacitats relatives a Primària estan assenyalades amb asterisc)

COMPETÈNCIES CLAU segons la Recomanació 2006/962/EC, del Parlament Europeu i del Consell, de 18 de desembre del 2006: 1) Competència lingüística. 2) Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia. 3) Competència digital. 4) Aprendre a aprendre. 5) Competències socials i cíviques. 6) Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor. 7) Consciència i expressions culturals.

5

Música amb endoll: El pop-rock

- Per què creus que la música rock i els seus derivats és la preferida dels joves?
- Saps qui eren The Beatles? I Elvis Presley?
- Has pensat alguna vegada tocar la bateria o la guitarra elèctrica?
- Saps el que és una taula de mesclat?

INTERROGANTS DE PARTIDA

Per què creus que la música rock i els seus derivats és la preferida dels joves? Saps qui eren The Beatles? I Elvis Presley? Has pensat alguna vegada tocar la bateria o la guitarra elèctrica? Saps el que és una taula de mesclat?

CONTINGUTS

El pop i el rock i els seus instruments.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Conèixer les principals formacions de la música popular i els seus instruments.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Coneix les principals formacions instrumentals i vocals.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Magnífic moment per a preguntar a l'alumnat sobre les seues preferències i per a intentar actualitzar els seus coneixements previs. Respecte a The Beatles i Elvis, preguntar d'on eren, com vestien, quin tipus de música cantaven i si estan encara en actiu...
- Les taules de mesclat d'àudio servixen per a mesclar sons (instruments i veus). Quan estos sons entren en la taula, poden ser manipulats, variant el volum, l'ecualització (mescla de greus i aguts), etc. Les taules de mesclat s'utilitzen en els estudis de gravació musical i també en els estudis de ràdio i televisió. Els DJ utilitzen taules de mesclat per a les seues actuacions.

Els instruments del pop-rock

S'anomena música pop-rock a un conjunt d'estils musicals fets principalment per i per als joves i protagonitzada sobretot per grups musicals que utilitzen instruments electrònics i artefactes relacionats amb les noves tecnologies.

El repertori d'aquest tipus de música es basa en cançons de dos a tres minuts de duració en què el ritme té una gran importància.

Els instruments habituals en els grups de pop-rock són la bateria, el baix i la guitarra elèctrica i un teclat electrònic. La figura més visible és la del cantant que utilitza sempre un micròfon i, en alguns casos, toca també la guitarra.

El baix elèctric

És una guitarra elèctrica amb només quatre cordes i un registre més greu que el de la guitarra.

La bateria

És un conjunt d'instruments de percussió tocats per un sol intèrpret que utilitza les dos mans i els peus. La bateria es toca sempre assentat.

Les actuacions en viu

En les seues actuacions en viu, que a vegades tenen lloc en estadis esportius amb capacitat per a molts milers d'espectadors, els grups pop-rock toquen sobre un gran escenari elevat i duen a terme un gran desplegament de mitjans. Entre ells podem citar un bon nombre de micròfons i amplificadors amb els seus corresponents cables, l'equip de llums i la màquina de fum.

A una certa distància de l'escenari es situa la taula de mesclat, des de la qual un o més tècnics controlen el funcionament de tot l'equip.

Reconeix el que sona

Quina de les tres mostres sonores identificaries com a música pop-rock? Explica la teua resposta.

MANDAT

Pista 21

¿Quina de les tres mostres sonores identificaries com a música pop-rock? Explica la teua resposta.

CONTINGUTS

Els instruments del pop i el rock i el seu so.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Conèixer les famílies instrumentals, tant visualment com auditivament.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Discrimina, visual i auditivament, els instruments de la música moderna.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- La diferència entre el pop i el rock és molt subtil. La major part de les cançons modernes són, en realitat, híbrids entre estos dos estils bàsics. En línies generals podríem dir que en el rock el ritme té una major importància, mentres que en el pop és la melodia l'element més recognoscible.

Reconeix el que sona (Solucionari): 1 Música tradicional; 2 Música clàssica; 3 Música pop-rock.

MANDAT

- 1) Compta en veu alta "un, dos, tres, <cu>" i dona un colp en les X.
- 2) Llig este exercici rítmic amb "TA" marcant el pols o el compàs, segons t'indique el professor. Observa que la figura redona dura els quatre temps del compàs.
- 3) Practica aqueste altre exercici de forma semblant a l'anterior. Tenint en compte el significat de les caselles de 1ª i 2ª vegada, la successió de compassos haurà de ser: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 9 i 10.

CONTINGUTS

Ritme amb llenguatge musical convencional i no convencional.

CRITERIS D'AVUACIÓ

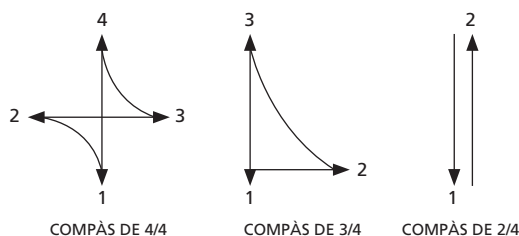
Practicar ritmes tenint en compte les figures, el compàs i els signes de repetició.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Practica ritmes utilitzant els elements apresos.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Respecte a com marcar el compàs amb la mà, heus ací l'esquema bàsic dels principals compassos:
- Per a aconseguir que tots els alumnes Comencen al mateix temps, comptar: "un, dos, tres, i...".

MANDAT

- 1) Practica aquest senzill exemple preparatori amb els números 1 a 8.
- 2) Al recitar esta retafila, el Grup 2 ha d'entrar quan el Grup 1 estiga dient la síl·laba "Po". Integra't en el grup que t'assenyale el professor i repeteix-la fins que ell t'indique.
- 3) *Frère Jacques* és el cànon més popular que existeix. Aprèn-t'ho seguint les indicacions del professor.

CONTINGUTS

Ritme i melodies en cànon.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Aprendre què és un cànon i fer ritmes i melodies en cànon.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Practica ritmes i entona melodies adequades al seu nivell.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- En els cànons, respectar l'ordre d'entrada i repetir totes les vegades se que considere convenient. Acabar quan el professor ho assenyale, respectant l'ordre d'entrades.

Llenguatge musical

El compàs de 4/4 i les caselles 1ª i 2ª vegada

El compàs de 4/4 té quatre temps o polsos. En cada pols entra una negra.

Les caselles de 1ª i 2ª vegada són signes de repetició. A l'arribar a la casella de 1ª repetim el fragment des d'on corresponga i, al passar de nou per aquesta casella, la ignorem i botem a la de 2ª vegada.

● Aquest exercici t'ajudarà a interioritzar el compàs de 4/4. Per a realitzar-ho compta en veu alta "un, dos, tres, <cu>" i dona un colp en les X.

X X X X
1 2 3 4 1 2 3 4 1 2 3 4
1 2 3 4 1 2 3 4 1 2 3 4

● Llig aquest exercici rítmic amb "TA" marcant el pols o el compàs, segons t'indique el professor. Observa que la figura redona dura els quatre temps del compàs.

Moderato

● Practica aquest altre exercici de forma semblant a l'anterior. Tenint en compte el significat de les caselles de 1ª i 2ª vegada, la successió de compassos haurà de ser: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 9 i 10.

Moderato

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Llenguatge musical

El cànon

Un cànon és una composició musical per a dos o més veus, en la que totes les veus canten la mateixa melodia però començant una després de l'altra.

● Practica aquest senzill exemple preparatori amb els números 1 a 8.

Grup 1 1 2 3 4 5 6 7 8 1 2 3 4...

Grup 2 1 2 3 4 5 6 7 8...

● Al recitar esta retafila, el Grup 2 ha d'entrar quan el Grup 1 estiga dient la síl·laba "Po". Integra't en el grup que t'assenyale el professor i repeteix-la fins que ell t'indique.

Paco Peco, ⁽²⁾poco pico,
ha perdido el sombrero

● *Frère Jacques* és el cànon més popular que existeix. Aprèn-t'ho seguint les indicacions del professor.

Moderato

(2)

Frère Jacques, frère Jacques,
dormez vous?, dormez vous?
Sonnez les matines, sonnez les matines,
din, din, don; don, din, don.

Fra Santiago, fra Santiago,
dorm voste?, dorm voste?
Toque les campanes, toque les campanes,
per favor; per favor.

Audició: See you later alligator de R. Guidry

El naixement del rock and roll

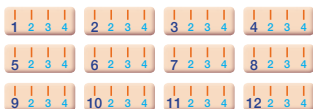
El naixement de la música pop-rock va tindre lloc als Estats Units cap als anys 1950 i va suposar una veritable revolució en el món de la música. En els seus inicis, aquest nou estil musical rep el nom de rock and roll i consisteix en cançons breus amb molt de ritme i lletres senzilles. També són característiques d'aquesta primera època les cançons lentes amb lletres romàntiques.

L'estructura blues

L'estructura blues és un esquema de dotze compassos de quatre temps molt utilitzat en la música popular, sobretot en el jazz i el rock and roll. Alguns altres estils basats en aquesta estructura reben precisament la denominació de "música blues".

L'harmonia (acords) d'aquesta estructura és molt característica i fàcilment reconeixible pels aficionats.

- Interioritza l'estructura blues comptant en veu alta els compassos i els seus quatre temps segons este esquema ("UN, dos, tres, cua, DOS, dos, tres, cua...").

Guia de l'audició

- Escolta la gravació seguint aquest esquema. Comprova que totes les parts es basen en l'estructura blues.

MANDAT

- Interioritza l'estructura blues comptant en veu alta els compassos i els seus quatre temps segons este esquema ("UN, dos, tres, cua, DOS, dos, tres, cua...").
- Escolta la gravació seguint aquest esquema. Comprova que totes les parts es basen en l'estructura blues.

CONTINGUTS

Les obres musicals del repertori de música popular (rock and roll).

CRITERIS D'AVUACIÓ

Escoltar amb atenció obres musicals de diferents èpoques i estils.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Distingix elements bàsics del llenguatge musical. La forma musical a partir de l'escolta guiada amb un esquema.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Escoltar de peu, en files i palmejant sempre en les parts parells de cada compàs (2 i 4); és a dir, a contratemps. Alhora que els xiquets palmejen, poden moure's més o menys lliurement sense perdre la formació.
- En una segona audició, a més de palmejar, anar comptant els compassos en veu alta. Quan acabe la ronda de 12 compassos, realitzar un gir de 360 graus. En el solo de guitarra, imitar el guitarrista fent "encordellar on air".

MANDAT

- Escolta i aprén esta popular cançó a ritme de rap.
- Inventa una senzilla coreografia i realitza-la amb els teus companys mentres sona de nou la gravació.

CONTINGUTS

Cançó popular de l'entorn panhispànic.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Aprendre i memoritzar cançons del repertori popular panhispànic.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Canta i Balla seguint les indicacions del professor.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Fer una primera escolta, movent-se lliurement i repetint només la tornada (miau, miau...). La segona vegada, llegir també les estrofes, imitant el cantant. Després, memoritzar i cantar-la només amb el playback.
- Poden preparar-se coreografies per grups, donant-los un temps perquè les pensen i organitzen. Després pot plantejar-se un concurs entre ells.

Cançó: El señor don Gato (Popular/Vicente Gil)

- Escolta i aprén aquesta popular cançó a ritme de rap.

INTRO (4 compassos)

A1
Estaba el señor don Gato
sentadito en su tejado;
ha recibido una carta:
que si quiere ser casado.

Miau, miau, miau;
miau, miau, maramamiau (bis).

INTERLUDIO (4 compassos)

A2
Con una gatita blanca,
sobrina de un gato pardo.
Del susto que se ha llevado
se ha caído del tejado.

Miau, miau, miau;
miau, miau, maramamiau (bis).

INTERLUDIO

A3
Se ha roto siete costillas,
el espinazo y el rabo.
Ya lo llevan a enterrar
por la calle del pescado.

Miau, miau, miau;
miau, miau, maramamiau (bis).

INTERLUDIO

A4
Al olor de las sardinas,
el gato ha resucitado.
Por eso dice la gente:
siete vidas tiene un gato.

Miau, miau, miau;
miau, miau, maramamiau (bis).

INTERLUDIO (repite ad libitum)

- Inventa una senzilla coreografia i realitza-la amb els teus companys mentres sona de nou la gravació.

MANDAT

- 1) Repassa aquestes cinc posicions de flauta i toca després els exercicis. Repeteix cada un diverses vegades.
- 2) Practica per separat les parts d'aquesta peça i recorda el significat de les caselles de 1ª i 2ª vegada. Després, toca-la mentres sona la gravació.

CONTINGUTS

La flauta dolça i la seua tècnica bàsica. Les notes *sol*, *la*, *si*, *do'* i *re'*.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Assimilar la tècnica bàsica de la flauta dolça.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Utilitza els instruments com a font d'expressió musical.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Aprofitar per a repassar prèviament algun dels detalls que cal anar treballant a poc a poc. Per exemple, la manera d'agafar la flauta. Cuidar que es col·loque correctament la mà dreta que, encara que no s'utilitza en esta peça, és necessari que estiga en el seu lloc.
- Prestar especial atenció al pas entre el *do'* i el *si*, fent algun exercici de repetició previ que ho automatitze, evitant una molesta nota de pas (el *do#*).

5 Flauta dolça

● Repassa aquestes cinc posicions de flauta i toca després els exercicis. Repeteix cada un diverses vegades.

1. 2. 3. 4.

● Practica per separat les parts d'aquesta peça i recorda el significat de les caselles de 1ª i 2ª vegada. Després, toca-la mentres sona la gravació.

Rocantoleando

Vicente Gil

Tapa els forats de la flauta amb fermesa però sense força. Recorda que has de bufar suau i pronunciant la síl·laba "tu".

MANDAT

Veure SOLUCIONARI.

CONTINGUTS

Activitats de la unitat.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Recordar els continguts de la unitat.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Resumix oralment i per escrit alguns dels continguts apresos en la unitat i participa en les activitats proposades.

SOLUCIONARI

1. Escriu la teua pròpia definició de la música pop-rock. R.: Lliure.
2. Quantes cordes tenen els models més habituals de baix elèctric? R.: b) 4.
3. Quants instruments amb pegat porta una bateria? R.: c) 5 (tres timbales, la caixa i el bombo).
4. En aquesta partitura hi ha tres compassos incorrectes: la suma de les seues figures i silencis és major o menor de quatre temps. De quins es tracta? R.: 2) cinc temps; 4) tres temps; 11) cinc temps.
5. Completa al teu quadern: R.: L'estructura blues és un esquema de 12 compassos de 4 temps molt utilitzat en la música popular (jazz i rock).
6. Fes una llista amb els teus cinc grups o cantants favorits citant, almenys, una cançó de cadascun d'ells. R.: Lliure.

5 ACTIVITATS

1. Escriu la teua pròpia definició de la música pop-rock.

2. Quantes cordes tenen els models més habituals de baix elèctric?

a) 3
b) 4
c) 5
d) 6

3. Quants instruments amb pegat porta una bateria?

a) 3
b) 4
c) 5
d) 6

4. En aquesta partitura hi ha tres compassos incorrectes: la suma de les seues figures i silencis és major o menor de quatre temps. De quins es tracta?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

5. Completa al teu quadern.
L'estructura blues és un esquema de compassos de temps molt utilitzat en la música

6. Fes una llista amb els teus cinc grups o cantants favorits citant, almenys, una cançó de cadascun d'ells.

Trobaràs més activitats en: www.pizco.es/public.es

MANDAT

Llegir i comentar la informació que apareix.

CONTINGUTS

Aprenentatge informal i recreatiu de continguts de música i cultura.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Participar en l'activitat llegint i/o comentant els continguts de la pàgina.

ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE

Valora l'activitat i participa en ella.

INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA

- El professor podrà aprofitar perquè els alumnes escolten i ballen lliurement este cèlebre rock and roll, la primera estrofa dels quals diu així:

One, two, three o'clock, four o'clock rock, five, six, seven o'clock, eight o'clock rock, nine, ten, eleven o'clock, twelve o'clock rock, we're gonna rock around the clock tonight.	U, dos, tres, quatre, rock and roll, cinc, sis, set, huit, rock and roll, nou, deu, onze, dotze, rock and roll, ballarem el rock al voltant del rellotge esta nit.
---	---
- Prenent com a punt de partida a Elvis i The Beatles, els alumnes podran dir altres noms de músics i cantants de pop i rock, tant antics com moderns. Entre els primers cabria anomenar a: Michael Jackson, Madonna, Elton John, The Police...
- Perquè els alumnes puguin relacionar d'una manera més concreta alguns estils del pop i del rock, es poden associar a la imatge d'algun artista conegut. Per a això, podria partir-se d'una sèrie d'estils bàsics i demanar als alumnes que (per grups) porten la imatge d'algun representant notable del dit estil. Heus ací una breu llista d'estils de rock: disc, funky, heavy, pop, rock dur, soul, techno, ska, rockabilly, soul, surf...
- Per a molts, la marca de guitarres elèctriques més coneguda i de millor qualitat és la Gibson. Quant a guitarristes, el guitarrista de rock més conegut, i un dels més virtuoses, és Jimi Hendrix. Existixen, no obstant això, diverses llistes en Internet en què es classifiquen als més grans guitarristes de la història del rock i del pop. En diverses d'elles hi ha interessants vídeos que es poden projectar en l'aula.
- Els premis Grammy es van anomenar originàriament premis Gramophone. Els atorga una associació dels Estats Units anomenada Acadèmia Nacional d'Arts i Ciències de la Gravació i servixen per a reconèixer els mèrits destacats de la indústria musical. La cerimònia d'entrega dels dits premis desperta un gran interès mediàtic i es du a terme en una gala on actuen grans artistes. Els Grammy són l'equivalent musical dels Oscar en cine. L'artista que més Grammy ha aconseguit és el músic i compositor nord-americà Quincy Jones: 25 premis en total.
- "Els Estudiantes" van ser els primers que van portar el rock nord-americà a Espanya, encara que no eren bons músics i cantaven en un anglès prou deficient. El grup va començar en 1955 amb un duo d'adolescents que estudiaven en el Col·legi de la Sagrada Família del carrer O'Donnell de Madrid. Un tocava la guitarra i l'altre la bateria. Es van donar a conèixer en festes estudiantils i van gravar diversos discos, encara que no van aconseguir l'èxit amb cap cançó en especial. També van participar en algunes pel·lícules abans de desaparèixer definitivament del panorama musical.

OBJECTIUS DE LA UNITAT

- Conèixer les principals formacions de la música popular i els seus instruments.
- Practicar ritmes tenint en compte les figures, el compàs i els signes de repetició.
- Aprendre què és un cànon i fer ritmes i melodies en cànon.
- Escoltar amb atenció obres musicals de diferents èpoques i estils.
- Aprendre i memoritzar cançons del repertori popular panhispànic.
- Assimilar la tècnica bàsica de la flauta dolça i altres instruments de l'aula.

CAPACITATS MUSICALS RELACIONADES AMB LES COMPETÈNCIES CLAU

COMPETÈNCIA AMB QUÈ ES RELACIONA	1	2	3	4	5	6	7
CAPACITATS	COMPETÈNCIES CLAU						
1. Distingix auditivament tipus de música *							X
02. Distingix auditivament els principals períodes							
03. Distingix auditivament els instruments i els anomena *	X						X
04. Distingix auditivament els tipus bàsics de veu							
05. Reconeix auditivament les qualitats del so *							
06. Distingix auditivament relacions (=, ≈ i ≠) *							X
07. Distingix en un musicograma relacions (=, ≈ i ≠) *							X
08. Distingix visualment instruments i els anomena *	X						X
09. Reconeix visualment altura, duració i intensitat							
10. Coneix vocabulari bàsic de música i cultura *	X				X		X
11. Coneix vocabulari avançat de música i cultura							
12. Reconeix visualment elements de la cultura musical i els anomena *	X				X		X
13. Interpreta ritmes adequats a la seua edat *				X			X
14. Interpreta ritmes amb partitures convencionals i no convencionals *							X
15. Inventa ritmes adequats a la seua edat *							
16. Reconeix les notes en clau de SOL *							X
17. Reconeix les notes en clau de FA							
18. Entona escales bàsiques amb i sense acompanyament *							
19. Entona motius melòdics i melodies *							X
20. Llig sense entonar: blanques, negres, corxeres... *							X
21. Reconeix formes alternatives de representació musical *				X			X
22. Reconeix i anomena els elements bàsics del llenguatge musical *	X						X
23. Reconeix en partitura l'esquema formal				X			X
24. Utilitza la digitació bàsica de la flauta dolça *				X			X
25. Repetix en eco motius rítmic/melòdics *							X
26. Identifica i interpreta motius rítmic/melòdics *							X
27. Interpreta partitures adequades a la seua edat *							X
28. Es mou de forma adequada responnent a distints estímuls sonors *							X
29. Memoritza coreografies i participa en balls i danses *							
ALTRES CAPACITATS							
30. Aprén a classificar els instruments *				X			X
31. Aprecia la música i participa en activitats d'escolta activa *	X						X
32. Utilitza les noves tecnologies en activitats musicals				X			X

(Les capacitats relatives a Primària estan assenyalades amb asterisc)

COMPETÈNCIES CLAU segons la Recomanació 2006/962/EC, del Parlament Europeu i del Consell, de 18 de desembre del 2006: 1) Competència lingüística. 2) Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia. 3) Competència digital. 4) Aprendre a aprendre. 5) Competències socials i cíviques. 6) Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor. 7) Consciència i expressions culturals.

- Saps alguna cosa sobre el jazz? Series capaç de distingir una peça de jazz entre altres de diferents estils?
- Saps que el contrabaix és un dels instruments més característics del jazz?
- Has sentit parlar alguna vegada de Louis Armstrong o Ella Fitzgerald?
- Creus que és fàcil tocar música sense seguir una partitura?

INTERROGANTS DE PARTIDA

Saps alguna cosa sobre el jazz? Series capaç de distingir una peça de jazz entre altres de diferents estils? Saps que el contrabaix és un dels instruments més característics del jazz? Has sentit parlar alguna vegada de Louis Armstrong o Ella Fitzgerald? Creus que és fàcil tocar música sense seguir una partitura?

CONTINGUTS

Els estils musicals: el jazz.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Conéixer els estils musicals més rellevants de la música.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Coneix els estils musicals més importants de la música popular urbana.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Escoltar fragments de gravacions molt distintes: clàssica, pop-rock, jazz, folklòrica... perquè els alumnes intenten reconèixer la música de jazz.
- Louis Armstrong és possiblement el músic de jazz més conegut. Es tracta d'un trompetista i cantant de raça negra nascut en Nova Orleans (Luisiana, EE.UU.) en 1901, l'estil inconfusible del qual és admirat per tots els aficionats al jazz.

El jazz i els seus instruments

El jazz és un estil musical sorgit als Estats Units a principis del segle XX. Apareix com el resultat de la mescla entre la tradició musical africana, aportada pels esclaus negres portats a eixe país, i la cultura musical europea.

La característica més important de la música de jazz és l'ús de la improvisació. Improvisar vol dir inventar la música en el moment en el qual es toca, sense llegir una partitura ni reproduir una melodia apresada de memòria. Bàsicament, l'estructura d'una peça de jazz consisteix en:

PRESENTACIÓ DEL TEMA - IMPROVISACIONS - REEXPOSICIÓ DEL TEMA

Els instruments

Els primers grups de jazz utilitzaven alguns instruments de vent provinents de les bandes de música, com el clarinet, la corneta o la tuba. A més de peces instrumentals, existeixen també temes de jazz cantats.

Agrupacions més representatives

Estil Nova Orleans
Clarinet, trompeta, trombó, piano, contrabaix i bateria.

Quartet
Saxófon, piano, contrabaix i bateria.

Big band
Formació nombrosa formada per seccions de saxòfons, trompetes i trombons més l'anomenada "secció rítmica", és a dir, piano, guitarra, contrabaix i bateria.

Reconeix el que sona

Escolta les mostres sonores de la gravació i digues a quina de les agrupacions esmentades correspon cadascuna.

MANDAT

Pista 26

Escolta les mostres sonores de la gravació i digues a quina de les agrupacions esmentades correspon cadascuna.

CONTINGUTS

Els instruments i el seu so. Formacions instrumentals del jazz.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Conéixer les principals formacions instrumentals, tant visualment com auditivament.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Discrimina, tant visualment com auditivament, formacions i instruments del jazz.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Intentar discriminar els instruments que sonen en cada una de les mostres sonores, la qual cosa ajudarà a distingir també el tipus d'agrupació.
Reconeix el que sona (Solucionari): 1 Quartet; 2 Nova Orleans; 3 Big band.

MANDAT

- 1) La primera vegada, cada grup A, B o C tocarà la línia que li corresponga i, al repetir, ho faran els tres grups al mateix temps.
- 2) Cada línia s'interpretarà la primera vegada pel grup indicat i, al repetir, pels tres grups al mateix temps. La indicació "*p-f*" significa que la primera vegada ha de fer-se *piano* i la segona *forte*.
- 3) Interpreta aquest exercici, en primer lloc amb "TA" i, després, amb colps o un instrument de percussió.

CONTINGUTS

Llenguatge musical: figures, indicacions d'intensitat i compassos de 2/4, 3/4 i 4/4.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Reconèixer i practicar seqüències rítmiques tenint en compte la intensitat i el tipus de compàs.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Reconeix i practica ritmes senzills escrits en llenguatge musical convencional, tenint en compte la intensitat i el compàs.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Abans de realitzar els exercicis segons s'indica, podem demanar als alumnes que expliquen el significat de les expressions d'intensitat i comptar el nombre de compassos, inclús de polsos, d'algun d'ells.

Llenguatge musical

Repàs

Exercici rítmic en 2/4

La primera vegada, cada grup A, B o C tocarà la línia que li corresponga i, al repetir, ho faran els tres grups al mateix temps.

A *mf*

B *p*

C *mf*

Exercici rítmic en 3/4

Cada línia s'interpretarà la primera vegada pel grup indicat i, al repetir, pels tres grups al mateix temps. La indicació "*p-f*" significa que la primera vegada ha de fer-se *piano* i la segona *forte*.

A *p-f*

B *p-f*

C *p-f*

Exercici rítmic en 4/4

Interpreta aquest exercici, en primer lloc amb "TA" i, després, amb colps o un instrument de percussió.

mf

p

f

MANDAT

- 1) Anomena en veu alta i marcant el pols les notes d'aquestes sèries.
- 2) Imita el teu professor repetint el motiu melòdic cantat per ell entre els següents.

CONTINGUTS

Melodia: les notes de l'escala de Do major.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Reconèixer i entonar correctament les notes de l'escala de Do major.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Reconeix notes, repetix en eco i entona melodies senzilles.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- En el primer exercici practicar primer en eco el nom de les notes en sèries de huit polsos. Després ho faran els alumnes sols.
- El professor cantarà primer cada un dels sis exemples del segon exercici, sent repetit en eco pels alumnes.
- Finalment el professor els cantarà o tocarà en ordre aleatori i els alumnes tractaran d'esbrinar quin motiu melòdic ha cantat.

Llenguatge musical

Repàs

Anomena en veu alta i marcant el pols les notes d'aquestes sèries.

1.

2.

3.

4.

Imita el teu professor repetint el motiu melòdic cantat per ell entre els següents.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

MANDAT

Pista 27

Escolta la gravació i tracta de seguir l'esquema. Comprova que cada frase A o B comprén huit compassos (de quatre temps) i presta atenció a les improvisacions de la veu i la trompeta.

CONTINGUTS

Les obres musicals del repertori de la música popular.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Escoltar amb atenció obres musicals de diferents èpoques i estils.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Distingix elements bàsics del llenguatge musical. La forma musical a partir de l'escolta guiada amb un esquema.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- La cançó està escrita en 4/4 i el seu tempo és lent. Com es comprova en el musicograma complet (en el que es relaciona el text amb l'estructura musical), cada frase literària comprén dos compassos.
- Pot marcar-se cada compàs marcant-ho i comptant suaument els seus quatre tempos ("un, dos, tres, cua, **dos**, dos, tres, cua, **tres**, dos, tres, cua, etc.).
- Es pot suggerir als alumnes que busquen la lletra de la cançó i la comparen amb la gravació.

MANDAT

Pista 28 Pista 29

Tradueix en primer lloc el text amb ajuda del teu professor i, després, canta-ho seguint la gravació.

CONTINGUTS

Cançó popular del repertori internacional.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Aprendre i memoritzar cançons del repertori internacional.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

S'esforça i canta seguint les indicacions del professor.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- TRADUCCIÓ:
 - Oh!, quan els sants van anant (bis).
Senyor, voldria estar amb ells.
 - Oh!, quan toquen les campanes platejades (bis).
Senyor, voldria estar amb ells.
 - Oh!, quan creuen les portes del cel (bis).
Senyor, voldria estar amb ells.
 - Oh!, quan el Senyor els estretisca les seues mans (bis).
Senyor, voldria estar amb ells.
- Quant a la coreografia, pot ser lliure, per parelles o files, inventada pels propis alumnes.

Partitura en pàgina 52.

Audició: *Dream a little dream of me*
de G. Khan, W. Schwandt i F. Andree

Els intèrprets

Louis Armstrong (1901-1971) i Ella Fitzgerald (1917-1996), tots dos de raça negra, són possiblement els intèrprets de música jazz més significatius. Louis, trompetista i inconfundible cantant, és el més popular entre tots. En la seua joventut va passar una temporada en la presó per una xicoteta baralla i allí va aprendre a tocar la trompeta.

Ella continua sent admirada i imitada per totes les cantants per la seua extraordinària tècnica vocal, expressivitat i dots per a la improvisació.

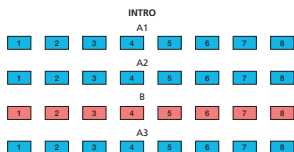
Han actuat junts en nombroses ocasions i compten amb nombroses gravacions en comú.

La cançó

Es tracta d'una balada (tema lent i romàntic) relativament habitual entre els músics de jazz. La seua estructura, AABA amb huit compassos en cadascuna de les frases, és, junt amb la del blues, la més característica del repertori jazzístic.

En les parts A, Ella canta i Louis adorna amb xicotets motius improvisats mentre que, en la part B, és Louis el que es fa càrrec de la melodia i Ella improvisa a partir del text de la cançó.

Escolta la gravació i tracta de seguir l'esquema. Comprova que cada frase A o B comprén huit compassos (de quatre temps) i presta atenció a les improvisacions de la veu i la trompeta.

Cançó: *Oh, when the saints* (Popular EEUU)

Oh, when the saints go marching in, és una melodia molt popular d'autor desconegut que els músics negres dels Estats Units interpretaven, al començament del segle XX, quan acompanyaven els seus difunts al cementeri. Hi ha moltíssimes versions tant instrumentals com cantades.

Tradueix en primer lloc el text amb ajuda del teu professor i, després, canta-ho seguint la gravació.

- Oh!, when the saints go marching in,
oh, when the saints go marching in,
Lord, I want to be in that number,
when the saints go marching in.
- Oh!, when they ring the silver bells,
oh, when they ring the silver bells,
Lord, I want to be in that number,
when they ring the silver bells.

Interludi instrumental

Balla, improvisa o segueix el ritme amb palmes i xiulets.

- Oh!, when they go through the Pearly Gates,
oh, when they go through the Pearly Gates,
Lord, I want to be in that number,
when they go through the Pearly Gates.
- And when the Lord is shaking hands,
and when the Lord is shaking hands,
Lord, I want to be in that number,
when the Lord is shaking hands.

MANDAT

- 1) Practica aquests exercicis repetint diverses vegades cadascun d'ells.
- 2) Practica aquesta peça seguint les indicacions del teu professor. Després, toca-la mentres sona la gravació.

CONTINGUTS

La flauta dolça i la seua tècnica bàsica. Les notes *sol*, *la*, *si*, *do'* i *re'*.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Assimilar la tècnica bàsica de la flauta dolça.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Utilitza els instruments com a font d'expressió musical.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

- Començar dictant xicotetes cèl·lules melòdiques que continguen els passos més complicats de la cançó, sense utilitzar l'anacrusa i canviant la duració perquè s'adapte un compàs de 4/4, en el que es deixarà sempre un silenci de negra al final.

- La dificultat d'esta peça són precisament les contínues anacrusas que, no obstant això, se superaran fàcilment tenint en compte que es tracta d'una melodia molt coneguda.

MANDAT

Veure SOLUCIONARI.

CONTINGUTS

Activitats de la unitat.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Recordar els continguts de la unitat.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Resumix oralment i per escrit alguns dels continguts apresos en la unitat i participa en les activitats proposades.

SOLUCIONARI

1. Completa al teu quadern. R.: El jazz és un estil musical sorgit als Estats Units a principis del segle XX. Apareix com el resultat de la mescla entre la tradició musical africana i la cultura musical europea. La característica més important de la música de jazz és l'ús de la improvisació.
2. Selecciona entre els següents instruments els quatre que formen el quartet més característic de la música de jazz. R.: Bateria, contrabaix, piano i saxòfon.
3. Suposant que tres peces, A, B i C tinguen el nombre de compassos que s'indica, quina d'elles sumaria el nombre més gran de polsos? R.: Les tres tenen el mateix nombre de polsos.
4. Selecciona entre els següents cognoms els d'aquestes dos importants figures del jazz. R.: Louis Armstrong i Ella Fitzgerald.
5. A més de la del blues, quina és l'estructura musical més habitual en la música de jazz? R.: a) AABA.
6. A quina nota corresponen cadascuna d'aquestes posicions de flauta dolça? R.: a) sol; b) re'; c) si; d) do' i e) la.

Flauta dolça

● Practica aquests exercicis repetint diverses vegades cadascun d'ells.

- 1.
- 2.
- 3.

● Practica aquesta peça seguint les indicacions del teu professor. Després, toca-la mentres sona la gravació.

Oh, when the saints go marching in Popular EE.UU.

A la (2) com 2ª FI

L'ús adequat de la respiració té una gran importància al tocar un instrument de vent. No oblidis respirar en les comes ♫ que apareixen en les partitures.

ACTIVITATS

1. Completa al teu quadern.
El jazz és un estil musical sorgit en a principis del segle Apareix com el resultat de la mescla entre la tradició musical africana i la cultura musical La característica més important de la música de jazz és l'ús de la
2. Selecciona entre els següents instruments els quatre que formen el quartet més característic de la música de jazz.
Flauta dolça - Bateria - Bombardi - Contrabaix - Piano - Xilòfon - Oboè - Saxòfon
3. Suposant que tres peces, A, B i C tinguen el nombre de compassos que s'indica, quina d'elles sumaria el nombre més gran de polsos?
Peça A: 12 compassos de 2/4
Peça B: 8 compassos de 3/4
Peça C: 6 compassos de 4/4
4. Selecciona entre els següents cognoms els d'aquestes dos importants figures del jazz i escriu-los al teu quadern:
Louis..... i Ella.....
Ellington - Presley - Fitzgerald - Hightower - Armstrong - Lincoln - Sinatra - Williams
5. A més de la del blues, quina és l'estructura musical més habitual en la música de jazz?
a) AABA
b) ABCD
c) ABACD
d) ABAAB
e) ABB
6. A quina nota corresponen cadascuna d'aquestes posicions de flauta dolça?

Trobaràs més activitats en: www.pizcofcsangulib.es

Pizzicato

Contràriament al seu ús en l'orquestra simfònica, els contrabaixistes de jazz toquen l'instrument sempre en pizzicato, és a dir, polsant les cordes amb els dits en compte de fregar-les amb l'arc.

Reconeixement tardà

Tant en els seus començaments als Estats Units com en el seu posterior aterratge en altres països, la música de jazz va ser molt mal rebuda i qualificada com un art inferior, propi dels baixos fons. Gradualment, la percepció del jazz ha anat millorant i en l'actualitat és l'estil preferit de molts melòmans i és respectat sense cap reserva entre els professionals de la música.

El jazz en el cine

Al llarg de la seua història, la música de jazz ha servit com a banda sonora a nombroses pel·lícules. A més, algunes altres han tingut com a argument la pròpia història d'aquest gènere musical i els seus protagonistes. Com a títols de referència podem citar *Música i llàgrimes* (1953), *Al voltant de la mitjana nit* (1986) o *Bird* (1988).

Scat

Com fa qualsevol altre instrumentista, els cantants de jazz també improvisen en les seues actuacions. Aquestes improvisacions es basen en l'ús d'una sèrie de síl·labes sense sentit (du, bi, du, ba...). La invenció del scat s'atribueix a Louis Armstrong, que una vegada va oblidar el text de la cançó que estava cantant i va haver de resoldre la situació d'aquesta manera.

Conservatori de jazz?

La majoria dels conservatoris (centres de formació musical) centren els seus estudis d'interpretació i composició en la música i els músics clàssics (Bach, Mozart, Beethoven...). No obstant això des de fa algunes dècades van apareixent centres especialitzats en jazz i música moderna en general. El més prestigiós és el Berklee College of Music situat a Boston, la capital de l'estat de Massachusetts (E.E.U.U.).

El jazz a Espanya

Els aires jazzístics arriben a Europa en les primeres dècades del segle XX. Els nous i alegres ritmes, ragtime, Fox-trot i xarleston són les seues cartes de presentació. Segons els historiadors, en 1919 apareix per primera vegada a Barcelona un estrany instrument desconegut fins aquell moment i denominat Jazz-band. En realitat es tractava d'una bateria.

Alguns jazzmen espanyols han fos el jazz amb les pròpies arrels nacionals, donant lloc al flamenc-jazz, una variant apreciada en tot el món.

MANDAT

Llegir i comentar la informació que apareix.

CONTINGUTS

Aprenentatge informal i recreatiu de continguts de música i cultura.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Participar en l'activitat llegint i/o comentant els continguts de la pàgina.

ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE

Valora l'activitat i participa en ella.

INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA

- 1) Els contrabaixistes "clàssics" (els que toquen en orquestres simfòniques), també toquen a vegades amb els dits, en "pizzicato", però en molt rares ocasions. El mateix succeeix al contrari; en comptades ocasions els contrabaixistes de jazz utilitzen l'arc. Pizzicato significa quelcom així com "pessigat".
- 2) A principis del segle XX, i durant diversos anys, el jazz era la música que es tocava en els locals d'oci populars. Per tant era un tipus de música que no interessava a la gent de classe socialment més elevada. En l'actualitat el jazz agrada, o no agrada, independentment de la classe social a què es pertanga.
- 3) Hi ha un bon nombre de pel·lícules sobre el jazz i els seus intèrprets. Moltes d'elles estan dedicades a algunes de les grans estrelles del jazz, com a *Música i llàgrimes* (vida del trombonista i director d'orquestra Glenn Miller) o *Bird* (dedicada al gran saxofonista Charlie Parker). Altres vegades, com *Al voltant de la mitjana nit*, es tria els propis músics com a protagonistes. En esta última pel·lícula el paper principal va ser per al saxofonista Dexter Gordon.
- 4) En la música de jazz el scat és una forma d'improvisar amb la veu emetent síl·labes sense sentit i imitant a instruments com el clarinet o la trompeta. Per a improvisar fent scat és necessari un adequat entrenament. A més d'utilitzar-se en el jazz, el scat s'ha emprat en altres gèneres com l'Heavy metall o la música de discoteca.
- 5) Al nostre país existixen també unes quantes escoles especialitzades a ensenyar jazz i música moderna com la "Escola de Música Creativa" de Madrid, "El taller de músics" a Barcelona, o "Musikene" en el País Basc.
- 6) L'anomenat flamenc-jazz és un estil que es coneix en el món gràcies a músics com el saxofonista navarrès Pedro Iturralde i el saxofonista i flautista madrileny Jorge Pardo.

OBJECTIUS DE LA UNITAT

- Conèixer els estils musicals més rellevants de la música.
- Conèixer les principals formacions instrumentals, tant visualment com auditivament.
- Reconèixer i practicar seqüències rítmiques tenint en compte la intensitat i el tipus de compàs.
- Reconèixer i entonar correctament les notes de l'escala de Do major.
- Escoltar amb atenció obres musicals de diferents èpoques i estils.
- Aprendre i memoritzar cançons del repertori internacional.
- Assimilar la tècnica bàsica de la flauta dolça.

CAPACITATS MUSICALS RELACIONADES AMB LES COMPETÈNCIES CLAU

COMPETÈNCIA AMB QUÈ ES RELACIONA	1	2	3	4	5	6	7
CAPACITATS	COMPETÈNCIES CLAU						
01. Distingix auditivament tipus de música i els anomena *	X						X
02. Distingix auditivament els principals períodes							
03. Distingix auditivament els instruments *				X			X
04. Distingix auditivament els tipus bàsics de veu i expressa oralment							
05. Reconeix auditivament les qualitats del so *				X			X
06. Distingix auditivament relacions (=, ≈ i ≠) *				X			X
07. Distingix en un musicograma relacions (=, ≈ i ≠) *							
08. Distingix visualment instruments de la música popular *					X		X
09. Reconeix visualment altura, duració i intensitat				X			X
10. Coneix vocabulari bàsic de música i cultura *	X						X
11. Coneix vocabulari avançat de música i cultura							
12. Reconeix visualment elements de la cultura musical i els anomena *	X				X		X
13. Interpreta ritmes adequats a la seua edat *							X
14. Interpreta ritmes amb partitures convencionals *				X			X
15. Inventa ritmes adequats a la seua edat *				X			X
16. Reconeix les notes en clau de SOL *							X
17. Reconeix les notes en clau de FA							
18. Entona escales bàsiques amb acompanyament *							
19. Entona motius melòdics i melodies *							X
20. Llig sense entonar: blanques, negres, corxeres... *							X
21. Reconeix formes alternatives de representació musical *							X
22. Reconeix i anomena els elements bàsics del llenguatge musical *	X						X
23. Reconeix en partitura l'esquema formal							X
24. Utilitza la digitació bàsica de la flauta dolça *							X
25. Repetix en eco motius rítmic/melòdics *							X
26. Identifica motius rítmic/melòdics *							X
27. Interpreta partitures adequades a la seua edat *							X
28. Es mou de forma adequada responnent a distints estímuls sonors *							
29. Inventa coreografies i participa en balls i danses *				X			X
ALTRES CAPACITATS							
30. Aprén a classificar els instruments *				X			X
31. Aprecia la música i participa en activitats d'escolta activa *				X			X

(Les capacitats relatives a Primària estan assenyalades amb asterisc)

COMPETÈNCIES CLAU segons la Recomanació 2006/962/EC, del Parlament Europeu i del Consell, de 18 de desembre del 2006: 1) Competència lingüística. 2) Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia. 3) Competència digital. 4) Aprendre a aprendre. 5) Competències socials i cíviques. 6) Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor. 7) Consciència i expressions culturals.

A solid green horizontal bar at the top of the page.

Cançons i partitures

A decorative footer bar at the bottom of the page consisting of a row of overlapping circles in various shades of green and yellow.

LA ORQUESTRA

Música: Willy Geisler
Lletra: Desconegut
Adaptació: Vicente Gil

Intro (Instrumental)

Moderato

A E7 A A

1. Be - llas me - lo -

E7 A E7

dí - as en - to - nan los vi - o - li - nes; pri - me - ros, se - gun - dos, pre -

A B A E7

pá-ren-se pa - ra to - car. 2. El cla - ri - ne - te, dul - ce - men - te, to - ca du - a du - a

A E7 A

du; el cla - ri - ne - te dul - ce - men - te, to - ca du - a du - a du. 3. La trom -

C A E7 A

pe - ta re sue - na, pa - pa - pá pa - ra - ra - pa pa - pa - pá pa - ra - ra - pa, la trom - pe - ta re -

E7 A D A E7

sue - na, pa - pa - pá pa - ra - ra - pa - pa - pa pá. 4. La trom - pa tie - ne

A E7 A E

voz de me - tal, la trom - pa tie - ne voz de me - tal. 5. Re - tum-ban con

E7 A E7 A

fuer - za los gra - ves tim - ba - les, mi, la, la, la, mi, mi, mi, mi, mi, mi, la.

MAÑANITA

Popular/Vicente Gil

Allegretto

F G7 C

Ma - ña - na, ma - ña -

C G7 C F

ni - ta, ma - ña - na de llo - ver, de llo - ver; a - sí es - ta -

C G7 G

ba la ma - ña - na cuan - do te em - pe - cé a que - rer. 1. Yo

B C G7

no can - to por can - tar, ni por te - ner bue - na

C C G7

voz; can - to por e - char las pe - - - nas que

C De a y Coda Coda C

ten - go en el co - ra - zón. Ma - - - - -

2. ¡Ay, madrecita del alma,
qué pena tan grande tengo!
he perdido un caletín
y en ningún sitio lo encuentro.

3. Un calvo se encontró un peine
y por más que lo miraba,
no consiguió descubrir
qué utilidad se le daba.

4. Siete leguas he corrido,
niña, por volverte a ver;
dame una poquita de agua
que estoy muriendo de sed.

5. Cantemos estas coplillas,
de noche y por la mañana;
no ha de faltar la alegría
donde haya buena guitarra.

DE COLORES

Intro

Popular/Vicente Gil

Tp° de habanera

C

G7

C

A

C

G7

C

De co - lo - res, de co -

lo - res se vis - ten los cam - pos en la pri - ma - ve - ra. De co - lo - res, de co -

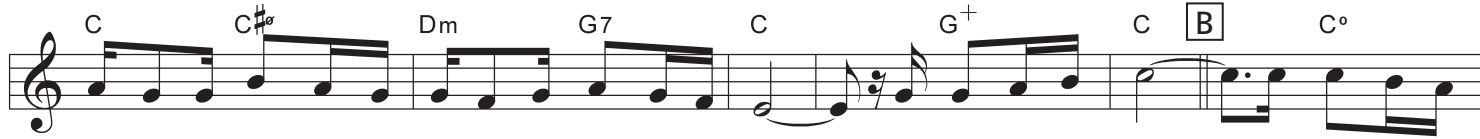
lo - res son los pa - ja - ri - llos que vie - nen de fue - ra. De co - lo - res, de co -

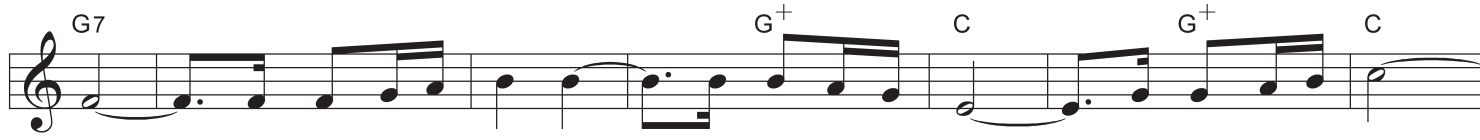
lo - res es el ar - co - í - ris que ve - mos lu - cir. Y por e - so los gran - des a -

mo - res de mu - chos co - lo - res me gus - tan a mí. Y por e - so los gran - des a -

mo - res de mu - chos co - lo - res me gus - tan a mí. Yo quie - ro can - tar, yo quie - ro sen -

tir la bri - sa del al - ba, al a - ma - ne - cer. Yo quie - ro re - ír,

sen - tir el pla - cer de ver las es - tre - llas, de no - che, al sa - lir.

tre - llas, de no - che, al sa - lir.

EN MI PUEBLO HAY UNA BANDA

Popular/Vicente Gil

Allegro

B $\flat$ 7

A E $\flat$

En mi pue-blo hay u-na ban-da, tie-ne

B $\flat$ 7

mu-chos ins-tru-men-tos. To-ca en to-das las fies-tas y da mu-chos con-

E $\flat$ A $\flat$

cier-tos. En mi pue-blo to-dos di-cen: "Nues-tra ban-da es la me-jor; tie-ne

E $\flat$ B $\flat$ 7 E $\flat$ B E $\circ$ B $\flat$ 7

mar-cha y a-le-grí-a, re-per-to-rio y buen hu-mor".

E $\flat$ E $\flat$ 7 A $\flat$ E $\flat$ B $\flat$ 7

1 E $\flat$ 2 FI

Los tam

E $\flat$ B $\flat$ 7 E $\flat$

E $\flat$ E $\circ$ B $\flat$ 7 E $\flat$ De A a FI

En mi

A3
Los tambores van delante
y las trompas detrás,
en medio los saxofones,
las flautas al final.

A4
Al frente, el director,
marca el paso y el compás,
la batuta bien cogida
y el traje de general.

OH, WHEN THE SAINTS

Popular EE.UU.

Intro

C C7 F F# C/G G7 C

1. Oh!, when the

A

C

saints go mar - ching in, oh, when the saints go

G7 C C7 F

mar - ching in. Lord, I want to be in that num - ber,

Fm C G7 C

when the saints go mar - ching in.

2. Oh!, when they ring the silver bells,
oh, when they ring the silver bells.
Lord, I want to be in that number,
when they ring the silver bells.
3. Oh!, when they go trough the Pearly Gates,
oh, when they go trough the Pearly Gates.
Lord, I want to be in that number,
when they go trough the Pearly Gates.
4. And when the Lord is shaking hands,
and when the Lord is shaking hands.
Lord, I want to be in that number,
when the Lord is shaking hands.

XIULA MAULA

Popular

Xiu - la mau - la xiu - la triua triau, xiu - la mau - la xiu - la triua triau,

xiu - la mau - la xiu - la triua triau, xiu - la mau - la mau - la xiu - la mau - la mau - la,

xiu - la triau triau xu - rri - pi - teu - li xu - rri - pi - teu - li xu - rri - pi - teu - li triau

triau xu - rri - pi - teu - li xu - rri - pi - teu - li xu - rri - pi - teu - li triau

triau xu - rri - pi - teu - li xu - rri - pi - teu - li xu - rri - pi - teu - li triau triau

xiu - la mau - la mau - la xiu - la mau - la mau - la xiu - la triau triau

xiu - la mau - la mau - la xiu - la mau - la mau - la xiu - la triau triau.

BAIX D'UNA PENYETA

Popular

Baix d'u - na pe - nye - ta naix un Je - su - set nu - et nu -
et el tro - ba u - na don - ze - lla tot tre - mo - lant de
fred nu - et nu - et tot tre - mo - lant de fred nu - et nu - et.

Pastors en veure'l a la mitjanit
cric, cric, cric, cric,
abraçadets ballaven
del gran fins al més xic
xic, xic, xic, xic.

Jo sóc un ar - tis - ta que a - rri - ba de Pa - rís, tu

e - res un ar - tis - ta que a - rri - ba de Pa - rís, sé to - car molt bé, no - sal -

tres tam - bé, to - que la trom - pe - ta, pa pa pa pa pa pa pa pa pa pa

pa pa pa pa pa pa pa pa pa pa pa pa pa pa pa pa.

Jo sóc un artista que arriba de París
tu eres un artista que arribes de París
sé tocar molt bé
nosaltres també
toque el violí
nyi nyi nyi...

Jo sóc un artista que arriba de París
tu eres un artista que arribes de París
sé tocar molt bé
nosaltres també
toque la guitarra
rra rra rra...

Jo sóc un artista que arriba de París
tu eres un artista que arribes de París
sé tocar molt bé
nosaltres també
toque el tambor
ron pom pom...

Jo sóc un artista que arriba de París
tu eres un artista que arribes de París
sé tocar molt bé
nosaltres també
toque el contrabaix
mu mu mu...

Objectius de l'etapa	3
Objectius del curs	4
Continguts de l'etapa	5
Continguts del curs	6
Avaluació	7
Competències clau	8
Taula de capacitats.....	9
UNITAT 1	
Un invent colossal: L'orquestra simfònica.....	10
UNITAT 2	
Tots per a un i un per a tots: La música de cambra.....	16
UNITAT 3	
El cor: Una orquestra de veus.....	22
UNITAT 4	
Visca la festa!: La banda de música.....	28
UNITAT 5	
Música amb endoll: El pop-rock	34
UNITAT 6	
Només per a "entesos": La música de jazz	40
CANÇONS I PARTITURES	
<i>La orquesta</i> (Música: W. Geisler. Lletra: Desconegut. Adap.: V. Gil)	48
<i>Mañanita</i> (Popular/Vicente Gil)	49
<i>De colores</i> (Popular/Vicente Gil).....	50
<i>En mi pueblo hay una banda</i> (Popular/Vicente Gil)	51
<i>Oh, when the saints</i> (Popular EE.UU.).....	52
<i>Xiula maula</i> (Popular)	53
<i>Baix d'una penyeta</i> (Popular)	54
<i>Jo sóc un artista</i> (Popular)	55